

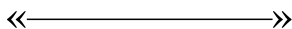
Hyvinvointivaltion murhenäytelmä

KANSALAISTEN ITSEPETOS

LIBERA

LIBE

Hyvinvointivaltion murhenäytelmä

KANSALAISTEN ITSEPETOS

SUOMENTANUT JUHANA KORHONEN

LIBERA

Perustuu alkuteokseen *After the Welfare State*.

Copyright © 2012 Tom G. Palmer, Atlas Economic Research Foundation ja Students For Liberty

Kuten kaikissa Liberan julkaisuissa, teoksessa esitetyt näkemykset ovat tekijöiden omia ja ne eivät edusta Liberan tai sen edustajien kantaa. Liberalla ei ole omaa yhtenäistä linjaa, toimintamallia tai näkemystä sen säädökirjan määrittämän tarkoituksen lisäksi.

Raportti on ladattavissa ilmaiseksi osoitteesta www.libera.fi/.

Liberan julkaisusarja
Marraskuu 2012

Ajatuspaja Libera
Sepänkatu 9
00150 Helsinki

www.libera.fi

Julkaisija: Libera Instituutti Oy
Design: Manual Agency
Paino: Inprint, Riika, Latvia 2012

ISBN 978-952-280-021-3 (nid.)
ISBN 978-952-280-022-0 (pdf)
ISBN 978-952-280-023-7 (ePub)

Sisällys

Kirjoittajat	5
Alkusanat	7
<i>GUSTAV VON HERTZEN</i>	
Hyvinvointivaltion murhenäytelmä	10
<i>TOM G. PALMER</i>	
Kuinka hyvinvointivaltio tuhosi italialaisen unelman	20
<i>PIERCAMILLO FALASCA</i>	
Kreikka varoittavana esimerkkinä hyvinvointivaltiosta	26
<i>ARISTIDES HATZIS</i>	
Viitteet	37

Kirjoittajat

Tom G. Palmer

Tohtori Tom G. Palmer on Atlas Economics Research Foundationin kansainvälisten ohjelmien johtaja. Hän on myös Senior Fellow ja hallituksen jäsen Cato Universityssä. Palmer on kirjoittanut teoksen *Realizing Freedom: The Theory, History, and Practice of Liberty* ja hänen artikkeleitaan on julkaistu akateemisissa julkaisuissa ja valtaehdissä kuten *The New York Times* ja *Die Welt*. Hän on neuvonantaja useissa kansainvälisissä organisaatioissa ja hän luennoi ympäri maailmaa sekä vierailee säännöllisesti kommentaattorina eri medioissa.

Piercamillo Falasca

Piercamillo Falasca on italialaisen Istituto Bruno Leoni -ajatushautomon tutkija ja italialaisen klassisen liberalismiin yhdistyksen Libertiamo.it:n varapuheenjohtaja. Hän valmistui vuonna 2003 Bocconin yliopistosta Milanossa aiheenaan julkishallinto ja -talous sekä kansainväliset suhteet. Nykyisin hän toimii kotikaupunkinsa rahoituksesta vastaavana apulaiskaupunginjohtajana.

Aristides Hatzis

Aristides Hatzis toimii oikeusfilosofian ja instituutioteorian professorina Ateenan yliopistossa ja kirjoittaa Kreikan kriisistä *GreekCrisis.net*-sivustolla. Hän on Associate Fellow eteläkorealaisessa Center for Free Enterprisesissä sekä jäsenenä useissa amerikkalaisissa ja eurooppalaisissa valtio-, talous- ja oikeustieteellisissä seuroissa.

Alkusanat

Murhenäytelmä kehkeytyy, kun keskeiset toimijat omien tekojensa johdattamina ajautuvat kohti katastrofia. He ovat harhojensa, heikkouksiensa ja hyveidensäkin sokaisemia, eivätkä näe lähestyvää turmiota. Tapahtumien vääjämätön kulku saattaa sivustakatsojan mielessä muodostua syvästi opettavaiseksi kokemukseksi.

Kokemus on vähemmän kohottava, kun demokraattisen maan kansalaiset panevat päänsä pensaaseen ja kieltäytyvät havaitsemasta edessään ammottavaa kuilua. Kollektiivinen itsepetos on tuttu ilmiö historian saatossa. Totalitääriset ideologiat – kommunismi ja fasismi – tulivat edeltävälle sukupolvelle liiankin tutuiksi. Demokratiat ovat nyt sortumassa ikiomaan itsepetokseensa.

Hyvinvointivaltio on kaikkia läntisiä demokratioita vaivaava kulkutauti, joka on tuhoamassa Euroopan talouden ja tartuttamassa myös Yhdysvaltoja. Siellä käydään parhaillaan kovaa poliittista vääntöä maan tulevasta suuntauksesta. Nyt kansa, tai ainakin sen veroja maksava osa, on kapinoimassa leväperäistä rahanjakoa vastaan.

Nuorilta viedään tulevaisuus

Ensimmäinen kirjoittajamme on Tom Palmer, hyvinvointivaltion tulieluinen arvostelija. Hän on kirjoittanut: ”Tänä päivänä nuoria ihmisiä ryöstetään. Heiltä viedään heidän oikeutensa, vapautensa, arvokkuutensa ja tulevaisuutensa. Kuka on syyppää? Oma sukupolveni ja edeltäjäimme. He joko loivat tai eivät ainakaan pysäyttäneet sitä ylikansallista, varkautta, rappiota, manipulaatiota ja sosiaalista määräilyä edustavaa koneistoa, jota kutsumme hyvinvointivaltioksi.”

Aika rajusti tempaistu amerikkalaiseltakin. Kirjoituksessaan Palmer perustelee kovia väitteitään. Hyvinvointiyhteiskunnassa valtaosa tulonmuodotuksesta siirtyy tavalla tai toisella yhteiskäyttöön. Kenelläkään ei ole lopullista vastuuta näiden valtaviin resurssien ohjaamisesta, vaan niistä käydään jatkuvaa poliittista taistelua. Pahimmillaan tilanne muistuttaa korppikotkien raatelia haaskan kimpussa.

Palmer näkee tässä yhteisomistuksen murhenäytelmän (tragedy of the commons). Se toteutuu yhteisomistuksen seurauksena, kun suuri joukko edunsaajia hyödyntää esimerkiksi yhteisiä kalavesiä tai metsä- ja laidunmaita. Jokainen pyrkii hyötymään maksimaalisesti niin kauan kuin saalista, puuta tai ruohoa riittää, mutta kukaan ei omista, hoida eikä huolehdi yhteistä omaisuutta. Lopputuloksena on ryöstöviljely, taloudellinen romahdus ja yleinen kurjuus.

Italia ja Kreikka

Piercamillo Falasca selvittää, miten Italia on sortunut nykyhetken velkakriisiin. Sodan jälkeen koettiin Italiassa Suomen kaltainen talousihme. Sodan tuhot korjattiin ja elintaso nousi kohisten. 1960-luvun alussa ryhdyttiin rakentamaan hyvinvointiyhteiskuntaa. Ammattiliittojen valta kasvoi, julkinen lainanotto käynnistyi ja inflaatio kiihtyi.

Liiran toistuvat devalvaatiot pitivät yllä kilpailukykyä, mutta julkinen velkataakka kasvoi kasvamistaan. Euron käyttöönoton jälkeen sama meno jatkui, kunnes velkakupla puhkesi. Nyt on tullut yön kiristämisen aika – tavalla tai toisella. Kovin myöhään on taloustalkoot aloitettu.

Aristides Hatzis toteaa, että Kreikan talous oli kunnossa, kun maa liittyi Euroopan Unioniin 1981. Julkinen velka oli 28 % BKT:stä, budjetin alijäämä oli 3 % ja työttömyys 2–3 %. Sitten alkoi alamäki. Johtava vasemmistopuolue (PASOK) lähti populistisella ohjelmalla rakentamaan hyvinvointiyhteiskuntaa. Keskustaoikeisto (ND) liittyi kilpalaulantaan, ja siitä tuli PASOK:n huono kopio. Vallassa ollessaan ND:kin kansallisti pankkeja ja yrityksiä.

Kreikka on kaivanut itsensä syvään velkakuoppaan. Hyvinvointivaltion ylilyöntien ohella maata vaivaavat korruptio, byrokratia ja ennen kaikkea olematon kansalaiskunto. Nousu voi toteutua vain suursiivouksella, joka palauttaa vastuun yksityisille kansalaisille ja samalla tekee tilaa yrittäjille ja talouden kasvulle. Ainoa lohtu on, että moraalipääoma yleensä nousee kärsimysten kautta.

Koko Eurooppa on vaaravyöhykkeessä

Kreikan vararikko toimi kautta Euroopan varhaisena hälytyskellona nykyemnon kestättömyydestä. Sen jälkeen velkakriisistä tai sen uhasta on tullut pikemminkin sääntö kuin poikkeus EU-maiden piirissä. Koko maanosamme talous on vaakalaudalla. Ylivelkaantuneiden maiden ”pelastaminen” olisi paha virhe. Jokaisen valtion tulee oppia virheistään ja kantaa täysi vastuu omasta taloudestaan. Muuten emme pääse irti itsepetoksen noidankehästä.

Monet velkaiset maat, Espanja etunenässä, ovat tositarkoituksella ryhtyneet purkamaan taloutta kuristavia rakenteita. Viro ja muut Baltian maat ovat osoittaneet, että kilpailukyky voidaan palauttaa ja julkiset menot saada kurin päättäväisin toimin. Kaikki EU-jäsenmaat joutuvat ennemmin tai myöhemmin ryhtymään vastaaviin uudistuksiin. Suomenkin on pikaisesti ryhdyttävä tuumasta toimeen, muuten edessä on mieron tie.

Urakka ei ole ylivoimainen. Sveitsi on hyvä esimerkki maasta, joka tarkalla taloudenpidollaan saattaa EU-jäsenet häpeään. Singapore ylläpitää hyvätasoisia sosiaali- ja terveyspalveluita, vaikka verotus vie vain 20 % kansantulosta. Tarvitaan ”ainoastaan” poliittista tahtoa. Sen muodostumisen edellytyksenä on, että kansalaiset havahtuvat uhkaavaan vaaraan – ennen kuin on liian myöhäistä.

Euroopan piilevä voimavara on maiden väliset eroavuudet, mikä tarjoaa oivan lähtökohdan eri yhteiskuntien väliselle rakentavalle kilpailulle. Tällöin paljastuvat poliittiset petokset ja itsepetokset, mikä puolestaan mahdollistaa jatkuvan oppimisen. Yhteinen valuutta luo pelikentän, jolla voidaan turvallisesti kilvoitella poliittis-taloudellisesta paremmuudesta. Euro voi tässä toimia kultakannan kaltaisena lahjomattomana erotuomarina.

Helsingissä 6.11.2012

Gustav von Hertzen

Hallituksen puheenjohtaja

Ajatuspaja Libera

Hyvinvointivaltion murhenäytelmä

TOM G. PALMER

Hyvinvointivaltiosta puhuttaessa keskitytään usein yksinomaan sen kannattajien tavoitteisiin tai tyydytään vain kuvailemaan nykyisiä tulonjakomekanismeja. Sen sijaan tässä esseessä tukeudutaan yhteisresurssien talousteoriaan ja tarkastellaan hyvinvointivaltiota dynaamisena ja kehittyvänä järjestelmänä, ”yhteismaan tragediana”, joka on luonut oman tuhonsa kannustimet.

Hyvinvointivaltiolla ja kalastuksella on jotain yhteistä. Jos kukaan ei omista järvässä olevia kaloja eikä huolehdi kannan kestävydestä, mutta jokainen saa pitää kaikki järvestä pyytämänsä kalat, kaikki yrittävät saada itselleen mahdollisimman monta kalaa. Jokainen kalastaja järkeilee, että ”jos minä en pyydystä kaloja, joku toinen tekee sen”. Jokainen heistä luultavasti tietää, että runsas kalastaminen johtaa siihen, että järvi kalastetaan tyhjäksi, mutta niin pitkään, kun kuka tahansa voi pyydystää ne kalat, jotka ovat vielä pyydystämättä, kelle ei ole kannustinta rajoittaa omaa kalastustaan ja antaa kalakannan uudistua.¹ Tällöin kaloja pyydystetään nopeammin kuin ne kykenevät lisääntymään; järvi kalastetaan tyhjäksi, ja loppujen lopuksi kaikki kärsivät.

Ympäristönsuojelijat, taloustieteilijät ja politiikantutkijat sanovat edellä kuvattua ilmiötä ”yhteismaan ongelmaksi”. Se on vakava ongelma ja hyvin monen maailmaa tänä päivänä uhkaavan ympäristökatastrofin perimmäinen syy, aina valtamerien ehtyneistä kalakannoista ilman ja veden saastumiseen ja muihin ongelmiin. Se ei kuitenkaan koske vain ympäristöongelmia. Myös hyvinvointivaltio toimii yhteismaan tavoin, ja sen tragedia on parhaillaan paljastumassa. Kaikilla nykyaikaisten hyvinvointivaltioiden asukkailla on kannustin toimia samoin kuin järven tyhjäksi kalastavat vastuuntunnottomat kalastajat, tosin sillä erotuksella, että ihmiset ryöstävät toinen toisiltaan. Kukin yksittäinen ihminen yrittää saada naapureiltaan mahdollisimman paljon, mutta samaan aikaan hänen naapurinsa yrittävät saada mahdollisimman paljon häneltä. Hyvinvointivaltio on institutionalisoinut sen, mitä ranskalainen taloustieteilijä Frédéric Bastiat kutsui ”vastavuoroiseksi varastamiseksi”.²

Koska kaikki voivat varastaa toisiltaan, ihmiset järkeilevät seuraavasti: ”Jos minä en saa tuota valtion tukea, niin joku toinen saa sen.” Näin ollen kaikilla on kannustin hyödyntää resursseja, kunnes ne loppuvat. Ihmiset perustelevat valtion rahojen ottamisen itselleen sillä, että he vain ottavat takaisin sen, mitä ovat veroina maksaneet, vaikka monet saavatkin paljon enemmän kuin heiltä on koskaan otettu. Kaikilla on kannustin ottaa. Tällä tragedialla on kuitenkin ulottuvuus, joka ei koske ehtyneitä kalakantoja: koska ihmiset varastavat

toinen toisiltaan, he käyttävät resursseja naapureiltaan varastamiseen, mutta sen lisäksi he käyttävät resursseja välttääkseen sen, etteivät nämä samat naapurit varasta heiltä, minkä takia kaikkien asema on tässä suhteessa aiempaa huonompi. Ihmisiltä ei vain varasteta, vaan heiltä varastetaan enemmän kuin on missään tapauksessa pitkän päälle kestävä. Lopputuloksena on resurssien loppuminen. Siihen suuntaan hyvinvointivaltiot ovat parhaillaan menossa:

- Hallitukset ovat luvanneet niin monille äänestäjille niin paljon etuuksia, aina muiden kustannuksella, että jakojärjestelmistä on tullut pitkän päälle kestäättömiä. Kukaan ei kuitenkaan halua luopua omista eduistaan. Eduista voitaisiin luopua vastineeksi alhaisemmista veroista, mutta sitä vaihtoehtoa ei edes tarjota. Hallitukset voivat lainata etuisuuksien maksamiseen tarvitsemansa rahat ja lykätä verojen keräämisen tuonnemmaksi, toisin sanoen seuraavien vaalien jälkeiseen aikaan, jolloin seuraava hallitus lupaa entistä enemmän, ja rahoittaa lupauksensa lainaamalla lisää.
- Eläkeläiset vaativat valtion eläkemaksuihin korotuksia ja jopa väittävät, että se on vain heidän maksamiensa rahojen palauttamista. Nämä eläkkeet kuitenkin rahoitetaan PAYG-tyyppisellä (pay-as-you-go) järjestelmällä, mikä tarkoittaa sitä, että tällä hetkellä työssä käyviltä kerätyillä veroilla maksetaan tämän hetken eläkeläisten eläkkeet. Ylimääräinen eläkejärjestelmän menot ylittävä verotus yksinkertaisesti ”sijoitetaan” valtion velkakirjoihin, toisin sanoen lupauksiin maksaa rahat tulevaisuudessa kerättävistä veroista. Yhdysvaltain liittovaltion sosiaaliturvarahasto (Social Security Trust Fund) ei olekaan muuta kuin iso ”velkakirja”, joka ”on kätkeyty hallituksen huomaamattoman arkistokaapin alimmaiseen laatikkoon”.³ Todellisuudessa mitään ”sosiaaliturvarahastoa” ei ole olemasakaan. Se on jättimäinen huijaus. Tämän päivän nuoret ihmiset pakotetaan maksamaan isovanhempiensa ja vanhempiensa eläkkeet, ja – jos heillä vielä sen jälkeen on rahaa jäljellä – heidän on maksettava myös omat eläkkeensä. Valtioiden eläkejärjestelmiä ei rakenteensa puolesta voi erottaa tyyppillisistä pyramidihuijauksista, jotka tunnetaan myös Ponzi-huijauksina tai ketjukirjeinä, jotka toimiakseen tarvitsevat loputtomiin lisää maksumiehiä; kun kasvu pysähtyy, pyramidi romahtaa. Hallitukset voivat lykätä väistämätöntä lopputulosta joko painamalla lisää rahaa tai lainaamalla sitä, mutta kyse ei tosiaankaan ole muusta kuin lykkäyksestä, ja jokainen lykkäys pahentaa tilannetta entisestään. Jo nyt on mahdollista kuulla romahduksen jyrinä.

- Maanviljelijät vaativat tuotantotukia, jotka kustannetaan autoteollisuuden työntekijöiden maksamilla veroilla; autonvalmistajat ja autoteollisuuden työntekijät vaativat ”suojelua” kustannustehokkaammalta ulkomaiselta kilpailulta ja vaikeuksiin ajautuneiden kotimaisten yritysten pelastamista. Tuonnin rajoittaminen nostaa maanviljelijöiden tarvitsemien ajoneuvojen hintoja, ja konkurssikypsien autonvalmistajien pelastaminen nostaa heidän verojaan. Autoteollisuuden työntekijöiltä varastetaan, jotta maanviljelijöille saataisiin tukia, ja maanviljelijöiltä varastetaan, jotta autoteollisuuden työntekijät saisivat etunsa. Vastavuoraisen varastamisen kierre pyörii ympyrää, ja kun se pysähtyy, suurin osa ”voittajista” on itse asiassa häviäjiä. (Ne, jotka ovat erikoistuneet poliittisen järjestelmän manipulointiin ja neuvottelujen käymiseen, ne joita Ayn Rand kutsui ”vaikutusvallan aristokraateiksi” (*aristocracy of pull*),⁴ voittavat tietenkin paljon enemmän kuin häviävät. Esimerkiksi Goldman Sachs ja muut poliittisesti kytkeytyneet Wall Streetin yritykset sekä Archer Daniels Midlandin tapaiset valtavat maatalousyritykset ovat hyötyneet todella paljon vaikutusvallan aristokratiasta.)
- Verojärjestelmä pakottaa ihmiset sairausvakuutusjärjestelmiin (Yhdysvalloissa yksityisen sairausvakuutuksen maksut on sidottu palkkoihin, mutta ”Medicare” rahoitetaan verotuloilla, Euroopassa ne on sidottu veroihin ja joissain tapauksissa yksityisiin vakuuttajiin); tämä ”kolmannen osapuolen rahoitus” vaikuttaa siihen, minkälaisia vaihtoehtoja on tarjolla. Koska tällainen ennalta maksettu ”vakuutus” yleensä kattaa perusterveydenhoidon kustannukset ja sen lisäksi mm. liikenneonnettomuuksissa saatujen vammojen hoidon, syöpähoidot ja äkillisen sairastumisen aiheuttamat hoitokulut, meidän on kysyttävä lupa vakuuttajalta, olipa se sitten yksityinen tai julkinen, ennen kuin saamme hoitoa. Useimmiten ”sairausvakuutus” ei oikeasti olekaan ”vakuutus”, vaikka sitä sellaiseksi kutsutaan; se on ennalta maksettua lääketieteellistä hoitoa, joten kuluttajilla on kannustimet käyttää sitä liikaa, ja vakuutusyhtiöillä ja hallituksilla on kannustimet tarkkailla kuluttajia ratkaistakseen sen, ovatko he oikeutettuja etuisuuksiin. Ollessamme vain terveyspalveluiden vastaanottajia emme voi tehdä samoja valintoja kuin ollessamme asiakkaita, kuten muiden tärkeiden hyödykkeiden kohdalla. Meidät pakotetaan anomaan terveydenhoidon palveluita sen sijaan, että saisimme hankkia niitä asiakaina. Lisäksi hallintoporras säännöstelee hoitoa jatkuvasti tiukemmin sen sijaan, että asiakkaat ostaisivat sitä tarpeensa mukaan.

Erityisryhmien saamat etuisuudet kohdennetaan tarkoin ja niiden kustannukset jaetaan kaikkien veronmaksajien ja kuluttajien kesken, jolloin edunsaajilla on kannustin kahmia itselleen enemmän, kun taas niillä, joilta varastetaan, ei ole juurikaan kannustimia puolustaa omaa etuaan. Kaikki ajattelevat olevansa onnekkaita saadessaan jonkin etuisuuden, mutta kukaan ei pysähdy miettimään, minkälaiset kustannukset omista etuisuuksista koituu muille; kun kaikki toimivat tällä tavalla, kustannukset kasvavat valtaviksi. Kaikkein eniten kärsivät köyhät, koska etuisuuksien noro saattaa vaikuttaa heistä lahjalta, vaikka juuri hyvinvointivaltio pitää heidät köyhinä ja syventää heidän köyhyytään siirtämällä varallisuutta piilotetusti niiltä, joilla ei ole valtaa, niille joilla sitä on. Tämä tapahtuu protektionismin, yksinoikeusjärjestelmien ja työmarkkinoiden vapauden rajoitusten kautta sekä kaikkien muiden etuoikeuksien ja erikoisjärjestelyiden avulla, joita vallanpitäjät, koulutetut, itseään taitavasti ilmaisevat ja yhteiskunnallisesti vaikutusvaltaiset luovat itselleen köyhien, kouluttamattomien, äänettömien ja ilman vaikutusvaltaa olevien kustannuksella.

Maahanmuuttajia demonisoidaan järjestelmällisesti sanomalla heidän tulleen ”meidän sosiaalietuuksemme perässä”. Sen sijaan, että ihmiset toivottaisiin tervetulleiksi tuottamaan varallisuutta, hyvinvointivaltion kansalaiset suojelevat ”omia sosiaalietujaan” syrjimällä potentiaalisia maahanmuuttajia ja demonisoimalla heidät järjestelmän hyväksikäyttäjiksi ja varkaiksi.⁵ Samaan aikaan poliittinen eliitti väittää suureen ääneen auttavansa ulkomaisten köyhiä ihmisiä käyttämällä veronmaksajilta otettuja rahoja rahoittaakseen loismaista kansainvälistä ”avustusteollisuutta”, dumppaamalla valtavia määriä hyvinvointivaltion politiikan aikaansaamia maatalouden ylijäämiä (maanviljelijöitä tuetaan takaamalla heidän tuotteilleen minimihinnat), ja antamalla ryöstösaaliin autokraattisille hallituksille: lyhyesti sanottuna viemällä hyvinvointivaltiota ulkomaille. Koko prosessi on ollut katastrofi; se on nakertanut kansanvaltaa kehittyvissä maissa, koska näiden maiden poliittiset johtajat tietävät, että heidän on toimittava niin kuin ulkomaista apua hallinnoivat tahot haluavat, ei niin kuin paikalliset kansalaiset ja veronmaksajat tahtoisivat. Se on ruokkinut sotapäälliköiden valtaa ja sisällissotia tuhoten myös kehittyvien maiden omaa tuotantoa.⁶

Samalla kun kansalaiset asetetaan toisiaan ja maahanmuuttajia vastaan valtavassa vastavuoroisen varastamisen järjestelmässä (jossa pitää myös puolustautua varastamista vastaan), byrokraattiset toimijat laajentavat valtaansa ja luovat ja hoivaavat niitä äänestäjäryhmiä, jotka pitävät niitä yllä.

Vastavuoroinen varastaminen ei kuitenkaan ole modernin hyvinvointivaltion ainoa silmiinpistävä piirre. Se on luonut kriisin toisensa jälkeen, ja jokainen niistä on ollut tarkoitamaton seuraus typerästä politiikasta, joita ovat poliittisista syistä ajaneet poliitikot, joiden ei itse tarvitse kärsiä niiden seurauksista. Tätä kirjoittaessani kaksi tällaista kriisiä koettelee maailmaa.

Nykyinen rahoituskriisi on syntynyt ihmisten tavoitteiden ja huonojen kannustimien yhteisvaikutuksesta. Huonot kannustimet ovat puolestaan seurausta typeristä poliittisista ratkaisuista, joiden kaikkien alkusyy voidaan jäljittää siihen ajatukseen, että hallituksen on tarkoitus kontrolloida kansalaisten käyttäytymistä ja kaapata yksilöiden vastuu omasta elämästään.⁷ Nykyisen kriisin siemenet kylvettiin vuonna 1994 Yhdysvaltain liittovaltion hallituksen julkistaessa suurisuuntaisen suunnitelmansa kasvattaa omistusasumisen osuus Yhdysvalloissa 64 prosentista 70 prosenttiin ”National Partnership in Homeownership”-ohjelman avulla. Se oli liittovaltion hallituksen, pankkien, asuntorakennusyhtiöiden, rahoittajien, kiinteistöväliittäjien ja muiden intressiryhmien yhteishanke. Gretchen Morgenson ja Joshua Rosner toteavat kirjassaan *Reckless Endangerment: How Outsized Ambition, Greed, and Corruption Led to Economic Armageddon* seuraavasti: ”Tämä yhteishanke saavutti tavoitteensa ‘muun muassa tekemällä omistusasumisesta aiempaa edullisempaa, laajentamalla luovan rahoituksen käyttöä, yksinkertaistamalla asunnonostoprosessia, pienentämällä liiketoimikustannuksia, muuttamalla perinteisiä talonrakennustapoja ja rakentamalla aiempaa halvempia taloja’.”⁸ Monien mielestä tällainen hyvinvointivaltion laajennus kuulosti hyvinkin järkevältä. Miksi ihmisiltä kiellettiin mahdollisuus omistaa oma kotinsa vain sen takia, etteivät olleet säästäneet tarpeeksi maksaakseen sen käsirahan? Tai sen takia, etteivät heidän luottotietonsa olleet kunnossa? Tai siksi, ettei heillä ollut töitä?

Miksei omistusasumisesta voisi tehdä ”aiempaa edullisempaa” käyttämällä apuna ”luovaa rahoitusta”? Liittovaltion hallituksen virastot, esimerkiksi Federal Housing Administration (FHA), ja ”liittovaltion tukemat yritykset”, kuten Federal National Mortgage Association (”Fannie Mae”), saivat tehtäväkseen tehdä vuokralla asujista omistusasujia laskemalla uuden asunnon ostajan maksaman käsirahan suuruutta, alentamalla voimakkaasti pankkien luotonannon kriteereitä, lisäämällä asuntomarkkinoille menevän rahan määrää ostamalla ja ”arvopaperistamalla” aiempaa enemmän asuntolainoja sekä useilla muilla toimenpiteillä. Kyseessä oli molempien puolueiden tukema yritys harjoittaa yhteiskuntasuunnittelua. Bushin kaudella Federal Housing Administration takasi asuntolainoja, joiden ottajat eivät olleet maksaneet lainkaan käsirahaa. Kuten Alphonso Jackson, liittovaltion asumisesta ja kaupunkikehityksestä vastaavan ministeriön⁹ virkaatekevä johtaja, vuonna 2004 puuskahti: ”FHA-asuntolainojen tarjoaminen ilman käsirahan maksamista avaa mahdollisuuden omistusasumiseen sadoille tuhansille amerikkalaisille perheille, etenkin vähemmistöihin kuuluville.” Tähän hän lisäsi: ”Emme odota tästä minkäänlaisia kustannuksia veronmaksajille.”¹⁰

Liittovaltion hallitus löysäsi järjestelmällisesti vakiintuneita pankkitoiminnan standardeja ja kannusti – itse asiassa vaati – luotonantajia lainaamaan rahaa yhä suuremmalla riskillä. Ne riskit, jotka osoittautuisivat tuottoisiksi, tulisivat kasvattamaan yksityisiä voittoja, ja ne riskit, joista tulisi tappiota, lankeaisivat veronmaksajien harteille, sillä ”pankkiiri, joka sai avukseen nämä uudet löysemmät vaatimukset, pystyi siirtämään kaikki myöntämänsä riskipitoiset luotot liittovaltion tukemille yrityksille, jotka olivat vastuussa miljoonien amerikkalaisten asuntoluottojen rahoittamisesta”.¹¹ Voittojen yksityistäminen ja tappioiden sosialisointi olivat tyypillisiä tälle hyvinvointivaltioideologian ja hyvä veli -järjestelmän risteymälle.

Asuntojen hinnat nousivat yhä korkeammalle, kun asuntomarkkinoille pumpattiin jatkuvasti lisää rahaa. Se oli kuin yhtä juhlaa. Kaikki tunsivat rikastuvansa, kun heidän omistamiensa asuntojen hinnat kipusivat taivasiin. Ihmiset ottivat muuttuvakorkoisia asuntolainoja ja ostivat itselleen maksukykyään suurempia taloja, koska he uskoivat saavansa ne myytyä ennen kuin korot kääntyisivät taas nousuun. Luottoa oli helppo saada, ja monet amerikkalaiset ottivat useita kiinnelainoja rahoittaakseen lomamatkansa ja uudet veneensä. Lisää taloja rakennettiin, sillä hintojen odotettiin jatkavan nousuaan. Seurauksena oli valtava kiinteistökupla. Ihmiset ostivat taloja myydäkseen ne välittömästi seuraaville ostajille. Samaan aikaan rahoitusta valvovat viranomaiset ympäri maailman luokittelivat suuririskiset luotot, kuten valtioiden joukkovelkakirjat ja asuntolainapohjaiset arvopaperit, pieniriskisiksi.¹² Saksalaiset pankit ostivat Kreikan valtion velkakirjoja, ja pankit niin Yhdysvalloissa kuin muualla maailmassa ostivat asuntolainapohjaisia arvopapereita, joiden uskoteltiin olevan Yhdysvaltain liittovaltion hallituksen takaamia.

Liittovaltion hallituksen interventionistinen politiikka, jonka tarkoituksena oli tehdä omistusasumisesta aiempaa edullisempää, laajentaa ”luovan rahoituksen” käyttöä ja tuhota pankkitoiminnan terveet käytännöt, yhdistyi kansainvälisen rahoitusjärjestelmän valvojen ylimielisyyteen. He olivat varmoja, että he tiesivät riskien todellisen suuruuden – ja että markkinatoimijat, joilla oli omat rahat pelissä, eivät tienneet. Lopputulos oli se, että kansainvälinen rahoitusjärjestelmä myrkytettiin riskipitoisilla lainoilla, roskalainoilla ja myrkyllisillä varallisuuskohteilla, millä oli katastrofaaliset seuraukset. Korkojen noustessa yhä useampi asuntolaina jäi maksamatta, ja ”pieniriskiset” asuntolainapohjaiset arvopaperit, joiden ostamiseen eri toimijoita oli kannustettu, osoittautuivatkin loppujen lopuksi ei-niin-kovin-vähäriskisiksi. Monen ihmisen säästöt pyyhkiytyivät olemattomiin, asunnon ostaneet huomasivat, etteivät enää kyenneetkään maksamaan ottamaansa lainaa, rahoitusalan toimijoita kaatui rytinällä ja bruttokansantuote laski. Lukuisat vääränlaiset kannustimet, jotka johtuivat sekä asunto- että rahoitusmarkkinoilla tehdyistä interventioista, ovat

syy tähän, mutta jos amerikkalaisessa hyvinvointivaltiossa ei olisi omaksuttu politiikkaa ”tehdä asumisesta aiempaa edullisempaa” ja ”luovaa rahoitusta”, rahoituskriisiä ei olisi koskaan tullut. Kansainvälistä rahoitusjärjestelmää kohdannut suuronnettomuus oli seurausta useiden huonojen politiikkaratkaisujen kerrannaisvaikutuksesta, tähän onnettomuuteen johtaneen tapahtumaketjun laitto liikkeelle hyvinvointivaltio.¹³

Velkakriisi ja hyvinvointivaltio

Samaan aikaan kun Yhdysvaltain ja joidenkin Euroopan maiden hallitukset paisuttivat hurjaa tahtia jättimäistä kiinteistökuplaa, rahan käyttäminen hyvinvointivaltion ohjelmiin, kuten eläkkeisiin ja terveydenhuoltoon, on syössyt monet valtiot velkakriisiin. Valtioiden velkaantumisen valtavaan kasvuun on kiinnitetty paljon huomiota, ja se on tosiaan ollut ällistyttävän suurta. Nämä velat eivät kuitenkaan ole juuri mitään verrattuna vuosien varrella kertyneisiin ilman rahoitusta olevien vastuiden vuoriin, toisin sanoen lupauksiin, joita kansalaisille on annettu ja joiden pitämiseen he luottavat, mutta joille ei ole olemassa riittävää rahoitusta. Jos yksityinen yritys johtaisi yleisöä ja omia asiakkaitaan harhaan sen suhteen, kuinka suuret vastuut sillä on – kuten eri maiden hallitukset järjestelmällisesti tekevät – sen johtajat laitettaisiin vankilaan petoksesta. Hallitukset ovat kuitenkin ottaneet erivapauden terveistä kirjanpitoikäytännöistä ja johtavat järjestelmällisesti ja täysin tietoisesti yleisöä harhaan siitä, kuinka suuret velvoitteet ne ovat kasaamassa tulevien veronmaksajien harteille. Hallitukset ovat huomanneet, että nykyhetkessä on helppoa luvata kasvattaa tulevia etuisuuksia. Mutta tulevaisuus tulee vastaan todella nopeasti.

Ekonomistit Jagadeesh Gokhale ja Ken Smetters tekivät vuonna 2006 (melko varovaisen) laskelman, että vuonna 2012 Yhdysvaltain liittovaltion budjetin kokonaisalijäämä olisi 80 biljoonaa (80 tuhatta miljardia) dollaria. Budjetin kokonaisalijäämän määritellään olevan ”hallituksen tulevien, kaikkien nykyisen lain määräämien menojen – sosiaaliavustusten, puolustusmenojen, tienpidon ja muiden julkisten menojen – ja sen tulevien verotulojen välinen erotus mitattuna rahan nykyarvossa”.¹⁴ Tämä oli tilanne vuonna 2006; Gokhale on parhaillaan päivittämässä lukuja, joiden hän ennustaa nousseen aiemmasta. Gokhale kirjoittaa: ”Kun laskelmiin lisätään uuteen terveydenhuoltolakiin todennäköisesti liittyvä terveydenhuollon menojen kasvu, niin tämä lukema on luultavasti liian optimistinen, mutta sen saamme tietää vasta projektini valmistuessa. Euroopan osalta arvioin kokonaisalijäämän olevan 53,1 biljoonaa euroa vuonna 2010. Se vastaa 434 prosenttia Euroopan Unionin 27 jäsenmaan yhteenlasketusta 12,2 biljoonan euron vuotuisesta bruttokansantuotteesta. Mutta myös tämä arvio on alakanttiin, koska ennusteeni tulojen ja menojen erotuksesta ulot-

tuu vain vuoteen 2050 (toisin kuin Yhdysvaltoja koskevassa ennusteessa, jossa luvut on laskettu ikuisuuteen saakka).¹⁵

Tämä tarkoittaa sitä, ettei annettuja lupauksia voida millään toteuttaa, eikä niitä tulla toteuttamaan. Verotuksen pitäisi nousta järjettömän korkeaksi, jotta edes pieni osa nykyisistä lupauksista voitaisiin rahoittaa. Sen lisäksi, että hallitukset mahdollisesti jättävät jo tähän mennessä kertyneet velkansa (liik-keelle laskemansa velkakirjat) maksamatta, on erittäin todennäköistä, että ne tulevat perumaan kansalaisille annetut eläkkeitä, terveydenhuoltoa sekä muita etuisuuksia koskevat lupaukset. Hallitukset ovat jo vuosien ajan valehdelleet kansalaisille raha-asioista, ja nämä valheet paljastuvat, kun lupaukset rikotaan, koska niitä *ei voida* pitää. Juuri näin tapahtuu parhaillaan silmiemme edessä Kreikassa. Eräs tapa jättää lupaukset pitämättä on turvautua painokoneisiin ja maksaa kansalaisille paperirahapinoilla, joiden jokaisessa setelissä on yhä enemmän ja enemmän nollia, toisin sanoen alentamalla dramaattisesti niiden valuuttojen arvoa, joissa lupaukset toteutetaan. (Inflaatio on hyvin huono tapa hoitaa velkaongelmaa, sillä se vääristää käyttäytymistä, minkä lisäksi sen haitat kohdistuvat suhteessa voimakkaammin köyhiin ja muihin, jotka eivät pysty suojautumaan sen vaikutuksilta.) Tuntemme hyvinvointivaltioiden ovat joissain maissa parhaillaan romahtamassa kuin hidastetussa filmissä; toisissa kehitys on nopeampaa, mutta yhtä kaikki ne ovat romahtamassa. Ja, kuten aina, raskaimman taakan tulevat kantamaan ne, joilla ei ole poliittista vaikutusvaltaa eikä kykyä suojautua seurauksilta.

Monet ihmiset vastaavat tällaisiin tosiasioihin tuhtuneena kertomalla omista tarkoituseristään, huomioimatta lainkaan seurauksia. ”Me haluamme auttaa ihmisiä; emme me tahallamme yrittäneet romahduttaa kansainvälistä rahoitusjärjestelmää höllentämällä pankkien luotonantoa ja puuttamalla markkinoiden toimintaan, jotta omistusasumisesta tulisi edullisempaa, eikä meillä ollut tarkoitus ajaa maatamme vararikkoon!” he sanovat. Mutta kuten filosofi Daniel Shapiro on varsin osuvasti todennut: ”Instituutioita ei voi luonnehtia niiden tavoitteiden pohjalta.”¹⁶ Kaikkein ylevimmilläkkin tavoitteilla, jos ne yhdistetään vääränlaisiin kannustimiin ja toteutetaan väärin instituutioiden välityksellä, voi olla kamalat seuraukset.¹⁷ Hyvinvointivaltion puolestapuhujien tarkoituserillä ei ole mitään tekemistä heidän ajamiensa politiikkavaihtoehtojen seurausten kanssa.¹⁸ Suurin osa ”poliittisesta filosofiasta”, sellaisena kuin sitä yleensä harjoitetaan, on sitä, että eri ihmisten intuitiivisia käsityksiä oikeasta ja väärästä vertaillaan toisiinsa. Se ei, suoraan sanoen, ole kovin hyödyllistä, kun tehtävänä on luoda toimivia, pitkän päälle elinkelpoisia ja oikeudenmukaisia instituutioita. Siihen tarvitaan paljon enemmän kuin pelkkää intuitioiden vertailua; tarvitaan historian tuntemista, taloustiedettä, sosiologiaa ja politiikan tutkimusta, ei vain reaali maailmasta irrotettua moraaliteoriaa.

Tulevaisuus on uhattuna, mutta ei vielä menetetty

Nykyiset hyvinvointivaltiot ovat suoraan vastuussa maailmaa parhaillaan koetelevista suurista taloudellisista kriiseistä: kansainvälisestä rahoituskriisistä, joka on kääntänyt monen maan talouskasvun negatiiviseksi ja pyyhkäissyt varallisuuskohteiden arvosta biljoonia dollareita; sekä velkakriisistä, joka on järjestyttänyt Eurooppaa ja joka uhkaa eräitä maailman voimakkaimpia hallituksia, valuuttoja ja rahoitusjärjestelmiä. Jopa parhaimmilla tarkoituksella voi olla kamalat seuraukset, kun niitä toteutetaan vääristyneiden kannustimien ja instituutioiden välityksellä.

Tällä tarinalla ei kuitenkaan välttämättä ole synkkä ja karmiva loppu. Hyvinvointivaltion ja sen musertavien velkojen, nöyryyttävän byrokratian ja vastavuoroisen varastamisen taakan alta on mahdollista päästä pois. Se ei tule olemaan helppoa, ja se edellyttää sitä, että rohkenemme vastustaa intressiryhmien etuja ja manipulatiivisia poliitikkoja. Mutta se voidaan tehdä, ja se on pakko tehdä. Ne, jotka ovat osoittaneet kaduilla mieltään ”budjettileikkauksia” vastaan (jotka yleensä ovat vain menojen kasvuvauhdin leikkaamista), osoittavat mieltään aritmetiikkaa vastaan. Ei yksinkertaisesti ole mahdollista lisätä negatiiviseen lukuun pelkkiä negatiivisia lukuja ja saada lopputuloksesta positiivinen; luvut eivät täsmää. Kaduilla pitäisi osoittaa mieltä järjenkäytön, vastuullisen taloudenpidon ja julkisen vallan rajoittamisen puolesta sekä vaatia ihmisille vapautta ja keinoja päättää itse omasta tulevaisuudestaan. Julkista valtaa käyttävien pitäisi ottaa askel taaksepäin, jotta julkinen valta rajoittuisi ihmisten oikeuksien suojelemiseen, eikä yrittäisi pitää heistä huolta. Tarvitaan tarkkanäköistä päätöksentekoa siitä, mihin valtio ylipäättään kykenee. Hyvinvointivaltiosta on päästävä eroon.

Kuinka hyvinvointivaltio tuhosi italialaisen unelman

PIERCAMILLO FALASCA

Journalisti-tutkija Piercamillo Falasca kertoo, kuinka järkevät poliittiset ratkaisut tekivät Italian taloudesta menestystarinan 1950- ja 1960-luvuilla, mutta kuinka hyvinvointivaltioprojekti, joka käynnistettiin, kun väestö oli nuorta, talous kasvussa ja tulevaisuus näytti kaukaiselta, ajoi maan vararikkoon. Falasca on italialaisen Istituto Bruno Leoni -ajatushautomon tutkija ja italialaisen klassisen liberalismiin yhdistyneen Libertiamo.it:n varapuheenjohtaja.

”Maanne talouden, teollisuuden ja elintason kasvu sodanjälkeisinä vuosina on ollut todella ilmiömäistä. Kansakunta, joka aikoinaan oli kirjaimellisesti raunioina ja jota raskas työttömyys ja korkea inflaatio piinasivat, on kasvattanut tuotantoaan ja varallisuuttaan, vakauttanut hintatasonsa ja valuuttansa arvon sekä luonut uusia työpaikkoja ja kehittänyt uusia teollisuudenaloja vauhdilla, joka on länsimaissa vertaansa vailla.”

Presidentti John F. Kennedy

Valtionpäämiesten virallisissa tapaamisissa ystävälliset ylistyssanat kuuluvat yleensä asiaan, mutta se, mitä Yhdysvaltain presidentti John F. Kennedy sanoi Italian presidentin Antonio Segnin hänen kunniaksaan Roomassa järjestämällä illallisilla vuonna 1963, oli täyttää totta. Vuodesta 1946 vuoteen 1962 Italian talous kasvoi keskimäärin 7,7 prosentin vuosivauhtia, ja tämä erinomainen tahti jatkui melkein 60-luvun loppuun saakka (maan keskimääräinen vuotuinen talouskasvu tällä vuosikymmenellä oli 5 prosenttia). Tämä niin kutsuttu *Miracolo Economico* teki Italiasta modernin ja dynaamisen yhteiskunnan, jonka ylpeydenaihe olivat maailmanmarkkinoilla kilpailukykyiset yritykset, jotka valmistsivat kaikkea mahdollista aina pesukoneista ja jääkaapeista hienomekaaniisiin komponentteihin ja elintarvikkeista elokuviin.

Vuosina 1956–1965 teollisuustuotanto kasvoi huomattavan nopeasti niin Länsi-Saksassa (70 prosenttia 10 vuodessa), Ranskassa (58 prosenttia) kuin Yhdysvalloissakin (46 prosenttia), mutta ne kaikki hävisivät selvästi Italian mahtavalle kasvulle (102 prosenttia). Suuret yritykset, kuten autonvalmistaja Fiat; kirjoituskoneita, tulostimia ja tietokoneita valmistanut Olivetti; sekä energia-yhtiöt Eni ja Edison, muutamia esimerkkejä mainitakseni, tekivät yhteistyötä lukuisten pienten yritysten kanssa, joista monet olivat perheyrityksiä. Se sopi hyvin yhteen italialaisessa yhteiskunnassa perinteisesti vahvan perheen

roolin kanssa. Ainakin viidesosa 50-miljoonaisesta väestöstä muutti köyhästä ja kuivasta Etelä-Italiasta rikkaaseen ja teollistuneeseen Pohjois-Italiaan. He omaksuivat uuden elämäntavan, ostivat autoja ja televisioita, opettelivat kirjakielen, laittoivat lapsensa kouluihin, säästivät rahaa ostaakseen oman asunnon ja auttaakseen vielä vanhoissa kylissään asuvia sukulaisiaan. Vuoden 1960 jälkeen nopeasti kohoava elintaso ja sen ohella lisääntyvät liiketoiminta- ja työnsaantimahdollisuudet tyrehyttivät muualle Eurooppaan ja Amerikan mantereelle suuntaavien italialaisten virrat ja lopettivat näin italialaisen ”diasporan”, joka oli viimeksi kuluneiden vajaan sadan vuoden aikana pakottanut melkein 20 miljoonaa ihmistä lähtemään synnyinmaastaan.

Mikä sitten oli Italian valtavan talouskasvun aikaansaanut ihmeläike? Monta vuotta myöhemmin *Democrazia Cristiana* (Kristillisdemokraattien, johtavan katolisen keskustaioikeistolaisen puolueen) senaattori Piero Bassetti totesi eräässä haastattelussa: ”Me ymmärsimme välittömästi, että emme voisi ohjata italialaista yhteiskuntaa. Maa oli vahvempi kuin sen politiikka, ja vielä sitäkin viisaampi. Se, ettei tehnyt mitään, oli parempi vaihtoehto kuin monet hallituksen toimenpiteet olisivat olleet.” Mutta kenestä ”meistä” senaattori Bassetti oikein puhui?

Ensimmäisinä vuosina toisen maailmansodan jälkeen joukko liberaaleja markkinasuuntautuneita taloustieteilijöitä ja poliitikkoja pääsi hallituksessa avainasemiin. He pyyhkäisivät pois fasistisen lainsäädännön ja panivat alulle siirtymisen demokratiaan sekä käynnistivät markkinoiden vapauttamiseen tähtäävät uudistukset. Aikakauden keskeinen hahmo oli antifasistinen lehtimies ja taloustieteilijä Luigi Einaudi, eräs tärkeimmistä italialaisista klassisista liberaaleista, joka palasi sodan jälkeen Italiaan ja toimi ensin maan keskuspankin johtajana, sitten valtiovarainministerinä ja lopulta tasavallan presidenttinä. Einaudilla oli suuri vaikutus pääministeri Alcide De Gasperin (virassa vuosina 1945–1953) ja, De Gasperin kuoltua, häntä seuranneen Giuseppe Pellan harjoittamaan talouspolitiikkaan.

Kaikkia näitä hahmoja ei ehkä tunneta kovin hyvin Italian ulkopuolella, mutta he edustavat harvinaista ”poikkeusta” eurooppalaisessa poliittisessa kulttuurissa. Parikymmentä vuotta valtaa pitäneen Mussolinin fasistisen hallinnon ja sodan kauhujen jälkeen tämä klassisten liberalistien joukko oli kansakunnan ainoa toivo jättää totalitaarinen menneisyys taakse ja tehdä Italiasta vapaa kapitalistinen demokratia. Heidän toimintaympäristönsä ei todellakaan ollut helppo. Italia oli köyhä maa, jonka fasistinen kollektivismi ja sota olivat tuhonneet; suurimmalla osalla väestöstä ei ollut sen enempää työpaikkaa kuin koulutustakaan, maan infrastruktuuri oli olematonta tai erittäin kehnoissa kunnossa, voimakas kommunistipuolue uhkasi korvata fasistisen kollektivismin

kommunistisella kollektivismilla, ja kaiken lisäksi valtionyritykset hallitsivat talouselämää.

Luigi Einaudin vaikutus oli ratkaisevan tärkeää. Tiukalla rahapolitiikalla inflaatio pidettiin kurissa ainakin 20 vuotta (vuonna 1959 *Financial Times* hehkutti *liiran* olevan kaikkein vakain länsimainen valuutta); vapaakauppasopimukset helpottivat Italian paluuta kansainvälisille markkinoille; fiskaalisilla uudistuksilla (*Vanoni Actilla*, joka sai nimensä sen suunnitelleelta ministeriltä) alennettiin verotusta ja yksinkertaistettiin veronkantojärjestelmää. Keynesiläisyyden ja löysän rahankäytön dominoimalla aikakaudella Italia oli poikkeus, ja maan julkiset menot pysyivät suhteellisen alhaisina: vuonna 1960 Italian julkiset menot nousivat nipin napin vuoden 1937 tasolle (30 prosenttiin BKT:stä, ja merkittävä osa niistä käytettiin kiinteisiin investointeihin) samaan aikaan, kun ne muissa Euroopan maissa olivat dramaattisessa nousussa.

Kuuluissa lakimies Bruno Leoni ja eräät muut varoittivat, miten vaarallista ihmisten olisi unohtaa, mistä heidän uusi vaurautensa oli peräisin. Lisääntyvä vauraus näytti tarjoavan täydellisen tilaisuuden kasvattaa valtion menoja ja lisätä hallituksen väliintuloja. Jo 1950-luvulla Italian hallitus perusti *Cassa del Mezzogiornon* (tämä Rooseveltin presidenttikaudella Yhdysvaltoihin perustettua Tennessee Valley Authoritya vastannut virasto toimi vain köyhässä Etelä-Italiassa). 1960-luvulla maan hallitukset säätivät lakeja, joiden avulla ne pyrkivät jakamaan varallisuutta uudelleen, lisäämään valtion ohjausta talouselämässä (esim. sähkönjakelu kansallistettiin) ja rakentamaan aiempaa vahvemman hyvinvointivaltion.

Varallisuuden uusjakoa kannattavat liikkeet saivat taloudellisesti suhteellisen hyvinvoivassa Italiassa kansan laajan tuen. Vuonna 1962 tärkeitä metallialan työehtoneuvotteluita käyneet ammattiliitot halusivat lyhyempiä työaikoja ja enemmän lomapäiviä sekä paremmat mahdollisuudet järjestää ammattiliiton toimintaa tehtaissa. Italian sosialistipuolue, *Partito Socialista Italiano*, muodosti hallituskoalition kristillisdemokraattien kanssa, ja näin syntyi ensimmäinen ”keskustavasemmistolainen hallitus”. Vuonna 1963 julkisin varoin toteutettu asuntotuotanto-ohjelma, johon alkuvaiheessa liittyi maan pakkolunastuksia, synnytti voimakasta vastustusta yrittäjien yhdistysten ja yksityisomistajien (mm. katolisen kirkon) taholta. Tämä vastustus sai *Democrazia Cristiana*n luopumaan hankkeesta, mutta vastaavanlaiset kollektivistiset pyrkimykset hallitsivat vuosikymmenen loppua ja koko 1970-lukua.

Monet tärkeät julkisen vallan toimintaperiaatteet, jotka otettiin käyttöön tällä aikakaudella, ovat Italian nykyisen kriisin taustalla. Ensimmäinen niistä on valtiontalouden tasapainon heikentäminen, mikä oli seurausta perustuslakituomioistuimen vuonna 1966 tekemästä päätöksestä, jossa tulkittiin väljästi perustuslaissa mainittua vaatimusta valtion budjetin pitämisestä tasapainossa;

tämän perustuslain asettaman rajoituksen poistuttua parlamentti sai mahdollisuuden säätää lakeja, joiden seurauksena syntyneitä vuotuisia kustannuksia ei katettu valtion tuloja (verotusta) lisäämällä, vaan laskemalla liikkeelle valtion joukkovelkakirjoja. Perustuslakituomioistuimen päätös repi julkiseen talouteen aukon, joka seuraavina vuosina kasvoi kasvamistaan. Luigi Enaudi kuoli vuonna 1961, ja hänen vaatimuksensa budjettikurin säilyttämisestä unohdettiin nopeasti. Aina 1960-luvun alkuun saakka valtion budjetin *perusalijäämä*, joka lasketaan vähentämällä budjetin kokonaisalijäämästä valtionvelan korkomenot, oli lähellä nollaa; perustuslakituomioistuimen päätöksen jälkeen se kasvoi nopeasti, ja kasvu kiihtyi vuoden 1972 jälkeen, jolloin alijäämäisten budjettien tekemisestä tuli systemaattinen tapa hoitaa valtiontaloutta. Vuonna 1975 perusalijäämä oli noussut jo vaarallisesti 7,8 prosenttiin BKT:stä.

Toinen uusista toimintaperiaatteista oli vuonna 1969 käyttöön otettu antelias eläkejärjestelmä (*Brodolini Act*). Aiempi eläkkeensaajien itse maksamiin eläkemaksuihin perustuva mekanismi korvattiin tulonjakoelementin sisältävällä järjestelmällä, jossa eläkkeelle jäävät saivat eläkkeitä, jotka eivät määräytyneet työvuosina maksettujen pakollisten eläkemaksujen perusteella, vaan niiden perusteena oli eläkkeensaajalle ennen eläköitymistä maksettu palkka. Kaikille kansalaisille alettiin maksaa ”kansaneläkettä”, minkä lisäksi eläkeikää laskettiin, jolloin työntekijöille tuli mahdolliseksi jäädä varhaiseläkkeelle. Etelä-Italiassa puolestaan alettiin myöntää työkyvyttömyyseläkkeitä väljin perustein, mitä pidettiin tehokkaampien talouskasvua tukevien politiikkojen korvikkeena. Vain harvat olivat millään tavalla huolissaan järjestelmän pitkän aikavälin rahoituksesta. Loppujen lopuksi tulevat äänestäjät eivät äänestä seuraavissa vaaleissa.

Kolmas uusi politiikka oli aiempaa tiukempi työmarkkinoiden säättely, joka tapahtui vuonna 1970 voimaan astuneen niin kutsutun Workers’ Statute -asetuksen avulla. Siihen kuului Artikla 18, jonka mukaan tuomioistuimen katsoessa yli 15 työntekijää toistaiseksi voimassa olevilla työ sopimuksilla työllistävän yrityksen erottaneen jonkin työntekijöistään epäoikeudenmukaisesti oli kyseisellä työntekijällä oikeus saada työnsä takaisin. Todistustaakka erottamisen oikeudenmukaisuudesta oli kokonaan työnantajalla. Tekemällä työntekijöiden erottamisesta erittäin kallista laki teki myös heidän *palkkaamisestaan* erittäin kallista, mikä vähensi työvoiman liikkuvuutta ja kannusti pimeään työvoiman käyttöön.

Neljäs uudistus, joka toteutettiin vuosien 1968 ja 1978 välillä säädettyjen lakien avulla, oli maanlaajuisen julkisen terveydenhuoltojärjestelmän perustaminen. Se rahoitetaan lähestulkoon kokonaan verotuloilla, mikä tarkoittaa sitä, ettei kuluttajilla ole juurikaan kannustimia käyttää lääkäripalveluja säästeliäästi.

Kaiken lisäksi vuoden 1970 tammikuussa hallitus sääti kaikkia konepaja- ja metalliteollisuuden työntekijöitä koskevan velvoittavan asetuksen, jolla työaikoja säänneltiin ja rajoitettiin huomattavasti.

Näiden edellä mainittujen ja muiden poliittisten päätösten pitkän aikavälin vaikutukset jäivät lyhyellä aikavälillä pimentoon, sillä Italian talouskasvu oli edelleen voimakasta ja sen väestön keski-ikä alhainen. Lukumääräisesti suuri joukko nuoria työntekijöitä maksoi pienen eläkeläisjoukon runsaskätiset eläkkeet ja terveydenhoitokulut. Vuosien mittaan nämä politiikat yhdessä tiukentuvan työ- ja palvelumarkkinoiden sääntelyn kanssa alensivat kuitenkin tuottavuutta, vähensivät työmarkkinoiden joustavuutta, nostivat dramaattisesti uuden työntekijän palkkaamisen kustannuksia ja kiihdyttivät jatkuvasti lisääntyvien julkisten menojen kasvua sekä valtiovelan paisumista, mikä puolestaan vei yhä suuremman ja suuremman osan yksityisestä säästämisestä.

Ajan mittaan väestön ikääntyminen pienensi työssäkävijöiden ja eläkeläisten välistä suhdetta, minkä seurauksena eläke- ja terveydenhuoltojärjestelmien kuormitus kasvoi ja niiden ylläpito vaikeutui. 1960- ja 1970-luvuilla kaikki Euroopan valtiot lisäsivät julkisia menojaan, mutta Italiassa homma kirjaimellisesti karkasi käsistä, ja se menetti 50-luvulta peräisin olleen maineensa vastuuntuntoista vero- ja budjettipolitiikkaa harjoittavana maana. Vuonna 1970 julkisen sektorin koko suhteessa BKT:hen oli 32,7 prosenttia, mutta vuoteen 1993 mennessä se nousi 56,3 prosenttiin. Osittain tätä kasvua kiihdytti holtiton käytäntö paikata yksityissektorin työpaikkojen puutetta palkkaamalla lisää virkamiehiä, mitä harrastettiin etenkin Etelä-Italiassa. (Työpaikkojen puute johtui tietenkin pitkälti siitä, että työntekijöiden palkkaamisesta yksityissektorille oli tehty äärimmäisen kallista.) Julkisen velan osuus bruttokansantuotteesta oli 1950- ja 1960-luvuilla pysynyt vakaasti keskimäärin 30 prosentissa, mutta vuonna 1994 se nousi häkellyttävään 121,8 prosenttiin.

Italialainen talousihme oli tullut tiensä päähän. Vielä 1970-luvulla keskimääräinen BKT:n kasvu oli 3,2 prosenttia vuodessa, mutta 1980-luvulla se putosi 2,2 prosenttiin. Liiran toistuvien devalvaatioiden ansiosta italialaisyrietykset onnistuivat jonkin aikaa säilyttämään kansainvälisen kilpailukykyänsä (silloinen pääministeri Bettino Craxi ilmoitti maan BKT:n ohittaneen Iso-Britannian vuonna 1987), mutta hintojen nopea nousu ja suuri julkisen sektorin velka olivat jo selvästi vaarantaneet tulevan kehityksen.

1990-luvulla tehtiin useita uudistusyrityksiä, etenkin vuosien 1992–1993 rahoitus- ja poliittisen kriisin jälkeen, jolloin Italia oli vähällä ajautua maksukyvyttömäksi ja sodanjälkeinen poliittinen järjestelmä lakaistiin sivuun korruptiosyytteiden seurauksena. Joidenkin valtion monopolisoimien teollisuudenalojen yksityistäminen auttoi alentamaan julkisen velan osuuden BKT:stä hieman kestävämmälle tasolle. Eläkejärjestelmään tehtiin pieniä muutoksia, ja vuonna

1997 Italian parlamentti hyväksyi uudet lait, joilla modernisoitiin työmarkkina-lainsäädäntö. Artikla 18:n säädösten (jotka koskivat irtisanottujen työntekijöiden työpaikkojen palauttamista) kumoamisen kohtaama poliittinen vastustus johti kuitenkin siihen, että maahan luotiin kömpelö kaksikerroksinen työmarkkinajärjestelmä, joka muodostuu toisaalta erittäin säädellyistä ja jäykistä vanhanmallisista sopimuksista ja toisaalta joustavista uusista määräaikaisista sopimuksista.

Nämä uudistukset antoivat loppuun ajetulle moottorille hieman lisää polttoainetta ja lykkäsivät lopullista tilinteon hetkeä joksikin aikaa. Hyvät ajat olivat kuitenkin ohitse.

Italia on edelleen rikas maa, mutta sen poliittinen järjestelmä toimii kuin varallisuutensa menettänyt aatelismies, joka huomaa, ettei pystykään sopeutumaan hänelle uuteen tilanteeseen. Vakavin seuraus Italian hyvinvointivaltiosta ja hyvinvointi-ideologian mukaisista interventioista työmarkkinoihin ei ole ollut taloudellinen tai poliittinen, vaan kulttuurinen. Hyvinvointivaltioriippuvuuden kulttuuri on synnä siihen, että muutosta on ollut niin vaikea saada aikaan viime vuosina, kun Italia on kokenut uuden velkakriisin.

Toisin kuin vanhempansa ja isovanhempansa, nykypäivän italialaiset eivät nähtävästi ole halukkaita käärimään hihojaan ja tuottamaan vaurautta vapaassa ja kilpailukykyisessä taloudessa, luopumaan hyvinvointivaltion eduista, joita ei voida kustantaa, saadakseen vastineeksi suuremman vapauden, paremmat tulot ja enemmän hyvinvointia. Pystyykö Italia ottamaan uudestaan käyttöön Einaudin klassisen liberalismien opit ja palaamaan talouskasvun ja lupaavan tulevaisuuden tielle? Vuosisatojen mittaan se, mitä Italiassa on tapahtunut, on usein antanut esimerkin koko muulle maailmalle. Niin hyvässä kuin pahassakin.

Kreikka varoittavana esimerkkinä hyvinvointivaltiosta

ARISTIDES HATZIS

Vain harva nykypäivän demokratia tarjoaa yhtä hätkähdyttäviä esimerkkejä instituutioiden epäonnistumisesta kuin Kreikka. Huolimatta 1900-luvun turbulentista poliittisesta historiastaan Kreikan talous kulki eteenpäin kymmeniä vuosia, ja varallisuutta luotiin aidosti, kunnes maan suurimmat puolueet alkoivat kilpailla hyvinvointivaltion rakentamisessa ja toimivat usein populistisella ja suosikkijärjestelmien pohjalta. Ansoitunut lakimies ja taloustieteilijä Aristides Hatzis osoittaa, miten lyhyen aikavälin poliittisen etulyöntiaseman tavoittelu valtion roolia korostavien poliittisten ratkaisujen avulla synnytti korruptiota, velkaannutti maan ja romahdutti sen poliittisen järjestelmän. Hatzis toimii oikeusfilosofian ja instituutioteorian professorina Ateenan yliopistossa ja kirjoittaa Kreikan kriisistä GreekCrisis.net-sivustolla.

Nykypäivän Kreikasta on tullut taloudellisen ja poliittisen vararikon symboli, instituutioiden epäonnistumisen käytännön koe. Yhden ainoan maan ei ole helppoa tehdä itsestään oppikirjaesimerkkiä niin monista institutionaalisista puutteista, jäykkyyksistä ja vääristymistä, mutta Kreikan hallitus on onnistunut siinä. Kreikan tapaus on varoittava esimerkki kaikille muille.

Aiemmin Kreikkaa pidettiin jonkinlaisena menestystarinana. Voidaan jopa väittää, että Kreikka todella oli menestystarina useiden vuosikymmenien ajan. Maan keskimääräinen vuotuinen talouskasvu oli puolen vuosisadan (1929–1980) ajan 5,2 prosenttia; samalla aikavälillä Japanin talous kasvoi vain 4,9 prosentin vuosivauhtia.

Nämä kasvuluvut ovat sitäkin vaikuttavampia, kun otetaan huomioon, että Kreikan poliittinen tilanne oli noina vuosina kaikkea muuta kuin normaali. Vuodesta 1929 vuoteen 1936 elettiin poliittisesti epätavanomaista aikaa, jota sävyttivät vallankaappaukset, kiihkeät poliittiset kiistat, lyhytaikaiset diktatuurit ja yli 1,5 miljoonan Vähästä-Aasiasta tulleen pakolaisen kotouttamisen aiheuttamat ongelmat (määrä vastasi tuohon aikaan yhtä kolmasosaa Kreikan väestöstä). Vuodesta 1936 vuoteen 1940 Kreikkaa hallitsi oikeistolainen diktatuuri, joka monessa suhteessa muistutti tuon ajan muita eurooppalaisia diktatuureja, ja toisen maailmansodan aikana (vuosina 1940–1944) Kreikka oli eräs pahiten kärsineistä kansakunnista, mitä tulee menetettyihin ihmishenkiiin. Heti sodan päättymisen jälkeen Kreikassa käytiin kiivas ja tuhoisa sisällissota (kahdessa osassa: vuonna 1944 ja vuosina 1946–1949), joka alkoi kommunistisen puolueen organisoimasta kapinasta. Vuodesta 1949 vuoteen 1967 Kreikka oli malliesimerkki kansalaisiaan holhoavasta epävapaasta demokratiasta, jota ei voida

pitää kaikilta osin oikeusvaltiona. Huhtikuun 21. päivänä vuonna 1967 sotilasjunta kaappasi vallan ja hallitsi Kreikkaa vuoden 1974 heinäkuuhun, jolloin Kreikasta tuli perustuslaillinen vapaa demokratia. Kreikan talous onnistui kasvamaan koko tämän ajan sodista, kapinoista, diktatuureista ja epävakaasta poliittisesta elämästä huolimatta.

Seitsemän vuotta sen jälkeen, kun Kreikasta oli tullut perustuslaillinen demokratia, Euroopan yhteisön (EY) silloiset yhdeksän jäsenmaata hyväksyivät Kreikan yhteisön kymmenenneksi jäseneksi (jopa ennen Espanjaa ja Portugalia). Miksi? Päätös oli ensisijaisesti poliittinen, mutta siihen vaikutti myös Kreikan talouskasvu, joka kaikista takaiskuista ja vaikeuksista huolimatta oli jatkunut vuosikymmeniä. Kreikan liittyessä Euroopan yhteisöön maan julkisen velan suhde bruttokansantuotteeseen oli 28 prosenttia, budjettialijäämä alle 3 prosenttia BKT:stä ja työttömyysaste 2–3 prosenttia.

Mutta tarina ei suinkaan päättynyt tähän.

Kreikasta tuli virallisesti Euroopan yhteisön jäsen tammikuun ensimmäisenä päivänä vuonna 1981. Kymmenen kuukautta myöhemmin (18. lokakuuta 1981) Andreas Papandreoun johtama sosialistipuolue (PASOK) nousi valtaan radikaalin valtion roolia korostavan ja populistisen vaaliohjelman avulla. Eräs sen vaalilupauksista oli erottaa Kreikka Euroopan yhteisöstä. Kukaan ei tietenkään ollut niin tyhmä, että olisi oikeasti toteuttanut tällaisen lupauksen. PASOKin hallitsema Kreikka jäi Euroopan yhteisön jäseneksi, mutta vain muutamassa vuodessa puolue onnistui muuttamaan Kreikan poliittisen ja taloudellisen ilmaston.

Kreikan nykyinen kriisi on etupäässä seurausta PASOKin harjoittamasta lyhytnäköisestä politiikasta, kahdella tärkeällä tavalla:

- a) PASOKin talouspolitiikka oli katastrofaalista; puolue rakensi ylisuuren ja tehottoman hyvinvointivaltion sekä tukahdutti yksityisen sektorin valtion väliintuloilla ja liiallisella sääntelyllä.
- b) Pitkällä aikavälillä PASOKin poliittinen perintö oli vielä sen talouspolitiikkaakin tuhoisampi, sillä sen menestys vaaleissa johti siihen, että Kreikan konservatiivisesta puolueesta ("Uudesta demokratiasta") tuli PASOKin huono kopio. Vuodesta 1981 vuoteen 2009 molemmat puolueet tarjosivat kansalle pääasiassa hyvinvointipopulismia, suosikkijärjestelmiä, valtiojohtoisuutta, nepotismia, protektionismia ja holhousta. Eikä mikään ole muuttunut.

Tänä päivänä nähtävä lopputulos on seurausta näiden kahden puolueen välisestä tuhoisasta kilpailusta, jossa ne ovat tarjonneet kannattajilleen erilaisia etuja, hyvinvointipopulismia ja kaikkialle tunkevaa valtiojohtoisuutta.

Mikä on kasvun moottori?

Vaurautta luodaan vapaaehtoisuuteen perustuvan yhteistyön ja vaihdon kautta. Vapaaehtoinen vaihdanta ei ole nollasummapeli, jossa toisen voitto on toisen tappio. Se on plussummapeli, jossa syntyvän lisäarvon osallistujat jakavat keskenään. Ei-vapaaehtoiset transaktiot ovat useimmiten miinussummapelejä, sillä tällaisissa tapauksissa häviäjän kärsimä tappio on paljon suurempi kuin voittajan saama hyöty; kun ryöstäjä puukottaa sinua kujalla ja vie lompakostasi 40 euroa, ovat sairaalakulusi ja kokemasi tuska varmasti paljon suuremmat kuin vain 40 euroa. Samaan tapaan poliittinen kamppailu varallisuuden uudelleenjakamiseksi edellyttää aina kaikilta osapuolilta niukkojen resurssien käyttämistä – jotta saataisiin ryöstettyä toisilta tai vältettyä ryöstetyksi tuleminen – ja näiden kustannusten summa saattaa hyvinkin olla paljon suurempi kuin koko uudelleenjaetun varallisuuden arvo.

Hyvinvointi, sanottiinpa sitä sitten varallisuudeksi, taloudelliseksi kehitykseksi tai kasvuksi, on sitä suurempaa, mitä enemmän vapaaehtoista vaihdantaa tapahtuu. Valtion rooli tässä järjestelmässä on suojella yksilöiden oikeuksia, joihin vapaaehtoinen vaihdanta perustuu, ja antaa ihmisten luoda varallisuutta. Valtio voi parantaa järjestelmän toimivuutta takaamalla omistusoikeudet ja valvomalla sopimusten noudattamista (tekemällä markkinoista siis ”säännölliset”, mikä on ”sääntelyn” alkuperäinen merkitys) ja ehkä myös puuttumalla varovaisesti markkinoiden toimintaan niiden epäonnistuessa. Sen ei kuitenkaan pidä vääristää markkinoita ja aiheuttaa vielä suurempaa ja vahingollisempaa valtion epäonnistumista.

Useimmat nykyhallitukset ovat ottaneet toisenlaisen, kunnianhimoisemman ja vaarallisemman, roolin. Ne eivät pyri vain ”sääntelemään” laatimalla selvät säännöt, jotka tekevät markkinoiden toiminnasta ”säännöllistä”, vaan puuttuvat niihin mielivaltaisesti; eivät helpottaakseen markkinoilla tapahtuvaa vaihdantaa, vaan vaikeuttaakseen sitä; eivät suojellakseen vaurautta luovia plussummapelin transaktioita, vaan korvatakseen ne miinussummapelien transaktioilla jakamalla tukia ja kuluttamalla valtion rahaa. Useimmat nykypoliitikot uskovat, että käyttämällä riittävän paljon rahaa saadaan aikaan talouskasvua, ja että jos kasvua ei ole, ei rahaa ole käytetty tarpeeksi. Tällainen valtion jatkuvasti lisääntyvä rahankäyttö johti Kreikan kriisiin, mutta Kreikka ei ole tässä suhteessa ainoa laatuaan, sillä sama dynamiikka on johtanut Yhdysvaltain

liittovaltion historian ensimmäiseen luottoluokituksen laskuun ja Euroopan valtioiden nykyiseen velkakriisiin.

Rahan käyttäminen on poliitikkojen keskuudessa suosittua, koska sillä saa lyhyellä aikavälillä otettua ääniä; olemmehan me kaikki loppujen lopuksi pitkässä juoksussa kuolleita, tai ainakin poissa vallankahvasta. Myös äänestäjät suosivat valtion rahankäyttöä, koska he yleensä pitävät valtion jakamia etuisuuksia pelkkänä plussana. He eivät ymmärrä, että rahat otetaan heidän omista taskuistaan, vaan uskovat sen tulevan ”valtiolta”, tai ainakin jonkun toisen taskuista.

Kauan sitten, vuonna 1974, kreikkalaiset poliitikot unohtivat taloudelliset realiteetit. Sotilasdiktatuurin kaaduttua jopa konservatiivihallitus kansallisti pankkeja ja muita yrityksiä, jakoi tukia toisille ja kasvatti hyvinvointivaltion voimaa. Yhtä kaikki sen harjoittama politiikka oli vielä maltillista verrattuna siihen, mitä ensimmäinen sosialistisen PASOKin johtama hallitus teki 1980-luvulla. Vuoden 1981 jälkeen valtion väliintulot lisääntyivät, ja sääntelystä ja omien suosimisesta tuli täysin tavanomaista. Samanlaista politiikkaa noudattivat kaikki hallitukset aina vuoteen 2009 saakka, kahta pientä poikkeusta lukuun ottamatta: toinen niistä oli lyhyt uudistusmielisten konservatiivien valtakausi 1990-luvun alussa, jolloin melkein kaikki uudistusyritykset epäonnistuivat surkeasti, toinen, jonkin verran menestyksekkäämpi, ajanjakso oli uudistusmielisten sosialistien valtakausi juuri ennen Kreikan liittymistä euroalueeseen vuonna 2002. Mutta jopa silloin talouslukuja vääristeltiin, eikä rakenteellisia uudistuksia juuri tehty.

Miten valtio sitten pystyi käyttämään niin paljon rahaa, vaikka Ateena saattaa hyvinkin olla maailman veronkiertopääkaupunki? Koska valtio ei valtavan veronkierron ja vuodesta toiseen tehottomasti toimineen veronkannon takia saanut tarpeeksi tuloja, puuttuvat rahat saatiin tulonsiirtoina Euroopan unionilta ja tietenkin lainaamalla. *New York Timesin* kolumnisti Thomas Friedman totesi tästä järjestelystä osuvasti: ”Sen jälkeen kun Kreikka vuonna 1981 liittyi Euroopan unioniin, siitä tuli, harmi kyllä, itse asiassa vain uusi Lähi-idän öljyvaltio – sillä erotuksella, että öljylähteiden sijaan sillä oli Bryssel, josta pumpattiin tasaisena virtana tukia, avustuksia ja halpakorkeisia lainoja Ateenaan.”

Kreikan siirryttyä vuonna 2002 euroon lainaamisesta tuli paljon entistä helpompaa ja edullisempaa. Vuoden 2002 jälkeen Kreikassa koettiin pitkää talouden nousukausi, joka perustui runsaisiin halpoihin lainoihin. Joukkovelkakirjamarkkinat eivät nimittäin enää olleet huolissaan korkeasta inflaatiosta tai valuutan arvon heikkenemisestä, minkä ansiosta Kreikan oli mahdollista rahoittaa suuret vaihtotaseen alijäämänsä. Tämän seurauksena valtionvelka paisui musertavaan 350 miljardiin euroon (josta puolet oli lainattu ulkomaisilta

pankeilta), mutta sitäkin vakavampi seuraus oli negatiivinen vaikutus, josta harvoin puhutaan:

Tulonsiirrot EU:lta ja lainaraha käytettiin suoraan kulutuksen rahoittamiseen sen sijaan, että olisi säästetty, investoitu, rakennettu infrastruktuuria, modernisoitu yhteiskuntaa tai kehitetty instituutioita.

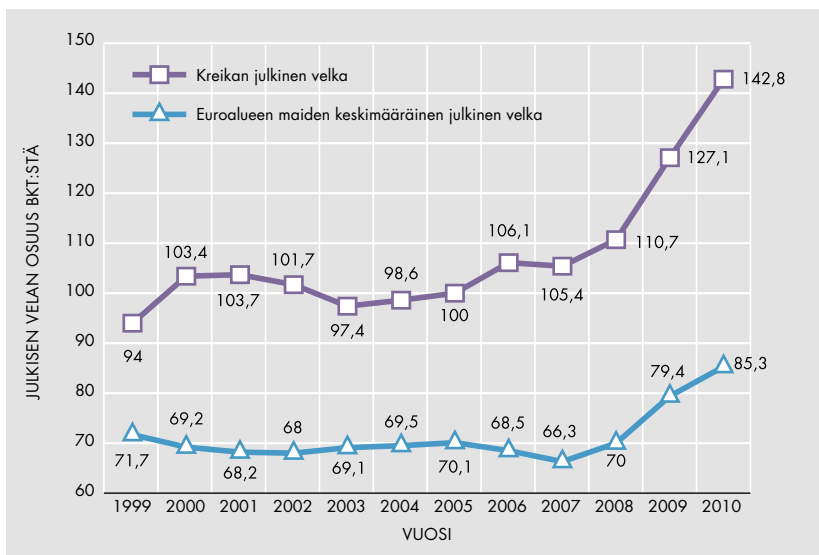
Kreikan ”juhlat” muiden rahoilla jatkuivat 30 vuotta, ja – se minun on pakko myöntää – me todella nautimme niistä juhlista! Vuonna 2008 keskivertokansalaisen vuositulot kasvoivat 31 700 dollariin, millä Kreikka sijoittui 25:nneksi maailman valtioiden välisessä vertailussa, Italiaa ja Espanjaa korkeammalle. Luku oli myös 95 prosenttia EU-maiden keskiarvosta. Yksityinen kulutus oli Kreikassa 12 prosenttia suurempaa kuin Euroopassa keskimäärin, minkä ansiosta Kreikan sijoitus inhimillistä kehitystä ja elämänlaatua mittaavassa indeksissä oli maailman 22. korkein. Jos tämä kuulostaa vaikuttavalta, kannattaa muistaa, että nämäkin luvut vastasivat todellisuutta hyvin huonosti, koska harmaan talouden osuus on Kreikassa mahdollisesti jopa 25–30 prosenttia bruttokansantuotteesta!

Ilmoittamatta jääneet tulot liittyvät useimmiten veronkiertoon. Vielä vuonna 2010 noin 40 prosenttia kreikkalaisista ei maksanut lainkaan veroja, ja suunnilleen 95 prosenttia veroilmoituksen jättäneistä kansalaisista ilmoitti tuloikseen alle 30 000 euroa vuodessa. Näin laajalle levinnyt veronkierto kutistaa valtion budjetin tulopuolta arviolta 20–30 miljardia euroa joka vuosi, mikä vastaa vähintään kahta kolmasosaa vuoden 2009 budjettivajeesta.

Kreikka oli moraalisesti ja taloudellisesti syvällä korruption suossa. Esimerkiksi käyvät Ateenan tragikoomiset ja huonomaineiset uima-altaat. Uimaallas on Kreikassa varallisuuden merkki, joten maan veroviranomaiset käyttävät niitä hyväkseen jäljittäessään veronkiertäjiä. Vuonna 2009 vain 364 ateenalaista ilmoitti kotipihallaan olevasta uima-altaasta. Satelliittikuvat paljastivat kuitenkin, että Ateenassa oli itse asiassa 16 974 yksityistä uima-allasta. Tämä tarkoittaa sitä, että vain 2,1 prosenttia kaikista uima-altaan omistajista jätti tältä osin totuudenmukaisen veroilmoituksen. Mielenkiintoinen kysymys ei kuitenkaan ole se, miksi 97,9 prosenttia uima-altaan omistajista valehteli, vaan se, miksi 2,1 prosenttia ei valehdellut, sillä verokierto on Kreikassa hyvin yleistä.

Kreikan ja euroalueen maiden keskimääräisen julkisen velan vertailu

Lähde: Eurostat. Katso myös: <http://www.rooseveltmcf.com/files/documents/BULLX-Greece-Aug-2011.pdf>

Valehtelusta tuli Kreikassa elämäntapa. Voidaan kuitenkin väittää, että on oikeutettua valehdella sen suojelemiseksi, mitä on itse luonut. Mutta Kreikassa tätä vaurautta ei ollut itse luotu, vaan se oli yksinkertaisesti lainattu. Vuonna 1980 Kreikan julkisen velan suhde maan bruttokansantuotteeseen oli 28 prosenttia, mutta vuoteen 1990 tultaessa lukema oli noussut 89 prosenttiin ja vuoden 2010 alussa se oli yli 140 prosenttia. Valtion budjettialijäämä kasvoi puolestaan vuoden 1980 alle kolmesta prosentista 15 prosenttiin vuonna 2010. Julkisen sektorin koko suhteessa BKT:hen oli vuonna 1980 vain 29 prosenttia; kolmekymmentä vuotta myöhemmin (vuonna 2009) se oli noussut 53,1 prosenttiin. Kreikan hallitus salaili näitä lukuja aina loppuvuoteen 2010 saakka, jolloin se myönsi, ettei Kreikka itse asiassa koskaan ollut täyttänyt euroalueeseen liittymiseen vaadittuja ehtoja. Kreikan hallitus oli jopa palkannut Wall Streetillä toimivia yrityksiä, joista tunnetuin oli Goldman Sachs, auttamaan sitä talouslukujen vääristelyssä ja lainanantajien harhauttamisessa.

Kreikan talouden surkea tila oli seurausta kahdesta tekijästä:

- Kreikan hyvinvointivaltion räikeästä tehottomuudesta; sekä
- lukuisista vapaaehtoisten vaihdannan esteistä, jotka syntyivät hyvinvointivaltioideologian mukaisista interventioista.

Vuonna 2012 Kreikka sijoittui sadanneksi Maailmanpankin vuosittaisessa Doing Business -tutkimuksessa, jossa oli mukana yhteensä 183 maata, kun tarkasteltiin liiketoiminnan harjoittamisen yleistä helppoutta. Se oli tietenkin kaikkein heikoimmin sijoittunut EU:n ja OECD:n (Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö) jäsenmaa. Kreikka, joka on ollut Euroopan unionin jäsen 30 vuotta, kuulunut euroalueeseen viimeiset kymmenen vuotta ja on 25. rikkain maa tällä planeetalla, jäi tässä vertailussa Kolumbian, Ruandan, Vietnamin, Sambian ja Kazakstanin taakse. Wall Street Journalissa Kreikan huonosta sijoituksesta todettiin: ”maan on tehtävä kovasti töitä, jotta se menestyisi näin huonosti”. Kreikan hallitus harjoitti vapaalle yritystoiminnalle ja yksityisomaisuudelle vihamielistä politiikkaa, joka asetti suuria esteitä työvoiman ja pääomien liikkumiselle, yleensä ”sosiaalisen solidaarisuuden” ja ”reiluuden” nimissä.

Kreikka vihaa liiketoimintaa

Kreikan sijoitus 183 maan joukossa vertailtaessa liiketoiminnan harjoittamisen sääntelyä

Kategoria	Sijoitus
Liiketoiminnan harjoittamisen yleinen helppous*	109
Uuden yrityksen perustaminen	140
Rakennuslupien saaminen	50
Työntekijöiden palkkaaminen	147
Lainhuudon hakeminen	107
Luotonsaanti	87
Sijoittajien suoja	154
Verotus	76
Valtioiden rajat ylittävä kaupankäynti	80
Sopimusten noudattaminen	89
Liiketoiminnan lopettaminen	43

* Kokonaissijoitus perustuu kymmeneen alla olevaan kategoriaan

Lähde: Maailmanpankin Doing Business -tutkimus vuodelta 2010

Lähde: <http://online.wsj.com/article/SB10001424052748703961104575226651125226596.html>

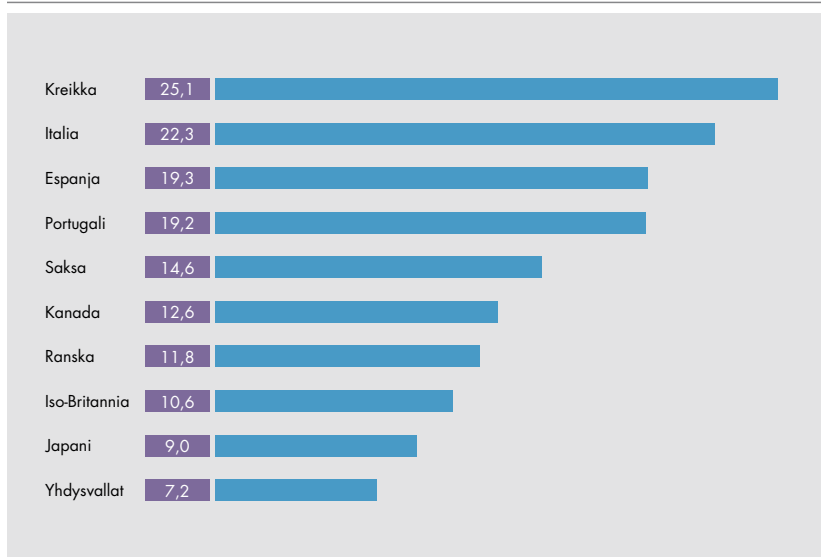
Vuonna 2010 uuden yrityksen perustaminen Kreikassa kesti keskimäärin 15 päivää ja maksoi 1101 euroa, kun muiden EU-maiden keskiarvo oli kahdeksan päivää ja vain 417 euroa. Veroasioiden hoitoon yksittäiseltä yrittäjältä kului Kreikassa vuosittain 224 tuntia; Euroopan unionin rikkaimmasta maasta, Luxemburgissa, vain 59 tuntia. Kreikan sijoitus sijoittajien suojaa vertailtaessa oli murheellinen: 154. yhteensä 183 maan joukossa. Kreikan paras sijoitus tuli liiketoiminnan lopettamisen helppoutta vertailtaessa; siinä maa sijoittui 43:nneksi.

Lähestulkoon kaikkia ammatteja ja aloja säädellään Kreikassa jokseenkin voimakkaasti ja ne ovat kartellisoituneita, mikä nostaa kuluttajien kustannuksia ja estää vaurauden luomista. Lisäksi Kreikassa on hirvittävän tehoton virkamieskoneisto, joka maksaa maalle 7 prosenttia sen bruttokansantuotteesta, kaksi kertaa enemmän kuin muualla Euroopassa keskimäärin.

Interventiopolitiikkaa toteuttava virkamieskoneisto synnyttää yleensä korruptiota. Transparency Internationalin raportin mukaan Kreikassa maksettiin vuonna 2009 noin 800 miljoonan euron edestä pienimuotoisista lahjuksia, 39 miljoonaa euroa enemmän kuin vuonna 2008.

Miljardien vaje

Eräiden maiden harmaan talouden koko suhteessa BKT:hen (%) vuonna 2007

Lähteet: Lars P. Feld, Heidelbergin yliopisto; Friedrich Schneider ja Johannes Kepler, Linzin yliopisto
Lähde: <http://online.wsj.com/article/SB10001424052748704182004575055473233674214.html>

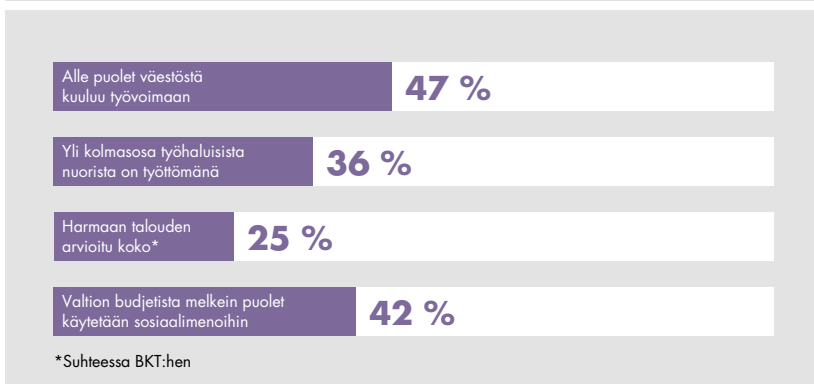
Ei ole yllätys, että Kreikalla on EU:n 27 jäsenmaasta vähiten kilpailukykyinen talous. Maailman talousfoorumin (World Economic Forum) vuosilta 2010–2011 laskettujen kilpailukykyindeksien mukaan Kreikka sijoittui maailman maista 83:nneksi, Vietnamin, Jordanian, Iranin, Kazakstanin, Namibian, Botswanan ja Ruandan tapaisten maiden taakse. Yhdistyneiden kansakuntien kauppa- ja kehitysjärjestön (UNCTAD) vuonna 2011 julkaistun Maailman investointiraportin mukaan Kreikka sijoittuu 141 maan joukossa 119:nneksi tarkasteltaessa maahan tehtyjä ulkomaisia suoria sijoituksia. Ei siis olekaan mikään ihme, että Kreikan nuorisotyöttömyys on yli 50 prosenttia. Se on seurausta liiketoimintaympäristöstä, joka ei kannusta yrittäjyyteen, jossa byrokratian aiheuttamat kustannukset ovat erittäin korkeat ja jossa on hyvin paljon korruptiota.

Kreikan ylisuureksi paisunut hyvinvointivaltio on saanut monet kreikkalaiset vakuuttumaan siitä, että heidän etuisuutensa ovat ”sosiaalisia oikeuksia”. Kelle tahansa yksittäiselle poliitikolle tai mille tahansa puolueelle olisi poliittinen itsemurha tehdä suuria menoleikkauksia nyt, kun kreikkalaiset on totutettu niin moniin valtion jakamiin ”oikeuksiin” ja kun ikääntyvälle väestölle on luvattu valtavat terveydenhuolto- ja eläke-edut.

Kreikka on oppikirjaesimerkki pitkällä aikavälillä kestäättömien ”oikeuksien” myöntämisestä. Kreikan valtion henkeä kohti lasketut sosiaalimenot ovat 10 600 euroa, mutta samaan aikaan se kerää veroja vain 8 300 euroa henkeä kohti. Alijäämä on siis 2 300 euroa jokaista kreikkalaista kohden!

Kreikan tragedia

Kreikan talouskriisiin tarkastelua

Lähde: <http://fxtrade.oanda.com/analysis/infographics/greece-economic-crisis>

Samaan aikaan (vuodesta 1996 vuoteen 2009) julkisen sektorin reaali-palkat nousivat 44 prosenttia. (Joillain aloilla ne nousivat jopa 86 prosenttia.) Julkisen

sektorin työntekijöille maksettiin vuodessa 14 kuukausipalkkaa, joista kaksi on tavallisen palkan lisäksi tulevia bonuksia (yksi bonus maksettiin kokonaisuudessaan jouluna ja toinen puoliksi pääsiäisenä ja puoliksi ennen kesälomakauden alkua). Myös eläkkeet nousivat huomattavasti.

Miespuolinen kreikkalainen, joka oli työskennellyt 35 vuotta julkisen sektorin palveluksessa, oli 58-vuotiaana oikeutettu runsaskätiseen eläkkeeseen. Naisilla oli mahdollisuus jäädä eläkkeelle jopa sitäkin aiemmin; jos naisella oli alaikäinen lapsi, hän saattoi jäädä eläkkeelle 50-vuotiaana. Kreikkalaisten keskimääräinen eläköitymisikä oli 61 vuotta, kun se Saksassa on 67 vuotta. Yli 65-vuotiaiden osuuden Kreikan väestöstä ennustetaan kasvavan 18 prosentista 25 prosenttiin vuosina 2005–2030.

Joku saattaa väittää, että kalleudestaan huolimatta hyvinvointivaltio (jonka kustannukset vuonna 1996 olivat 19 prosenttia BKT:stä, mutta vuonna 2009 jo 29 prosenttia) antaa kansalaisille ainakin jonkinlaisen turvallisuudentunteen ja vähentää eriarvoistumista. Mutta Kreikassa ei ole käynyt näin! Vaikka valtio tarjoaa kaikille ”ilmaisen” terveydenhuollon ja koulutuksen, tyypillinen kreikkalainen perhe maksaa itse 45 prosenttia käyttämänsä terveydenhoidon kokonaiskustannuksista (suurin osa tästä rahasta menee lääkäreiden, sairaanhoitajien ja virkamiesten lahjomiseen, jotta he tekisivät oman työnsä). Vuosittain moni kotitalous menee korkeiden terveydenhoitomenojensa takia konkurssiin (2,5 prosenttia kaikista kotitalouksista). Sama koskee koulutusta. Vaikka kaикentasoinen koulutus on Kreikassa ”ilmaista”, kotitaloudet käyttävät lastensa koulutukseen (yksityisopetukseen) enemmän kuin missään muussa EU-maassa.

Lainarahalla rahoitetut pitkät juhlat ovat hiljalleen päättymässä. Krapula alkaa nostaa päätään. Nyt on aika raitistua, eikä tarttua taas julkisen velan pulloon. Suosikkijärjestelmät pitäisi purkaa, korruptio kitkeä ja markkinat vapauttaa. Ihmisillä pitäisi olla vapaus luoda varallisuutta vapaaehtoisen vaihdannan kautta. Kreikkalainen kleptokratia, varkaiden valta, pitäisi korvata oikeusvaltiolla. Epäonnisten köyhien turvaksi rakennetun suojaverkon ei pitäisi enää olla tekosyy jakaa ylenpalttisia etuisuuksia rikkaille ja vaikutusvaltaisille, jotka ovat heikentäneet köyhien ja sorrettujen asemaa entisestään.

Tarinan opetus on se, että taloudellinen kehitys ja vauraus eivät ole valtion lainanoton ja rahankäytön seurausta. Vauraus syntyy markkinoilla, vapaaehtoisesta vaihdannasta, säästämisestä, investoinneista, työnteosta, tuotannollisesta toiminnasta, uuden luomisesta ja kaupankäynnistä. Valtiolla on siinä mielessä tärkeä rooli, että se valvoo lakien noudattamista, takaa turvallisuuden ja luo ne lailliset instituutiot, jotka mahdollistavat vapaaehtoisuuteen perustuvan vaihdannan; se jättää nämä tärkeät tehtävänsä hoitamatta, kun se niiden sijaan pystyttää jättimäisiä virkamieskoneistoja, jakaa pitkällä aikavälillä kestäättö-

män suuria etuisuuksia ja rakentaa varastamiseen, korruptioon, etuoikeuksiin ja epärehellisyyteen perustuvan järjestelmän.

Kreikka on suuressa ahdingossa. Se ei tule selviämään siitä yhdessä yössä. Mutta oikeilla lääkkeillä se voi sen tehdä.

Viiiteet

- 1 ”Jos maata ei omista kukaan, vaikka se lain puolesta muodollisesti määriteltäisiin julkiseksi omaisuudeksi, sitä hyödynnetään ottamatta lainkaan huomioon käytön haitallisia seurauksia. Ne, joilla on asemansa puolesta mahdollisuus ohjata tuotot itselleen – puutavara ja riista metsistä, kalat vesistöistä ja mineraalivarat maaperästä – eivät vaivaudu miettimään harjoittamansa resurssien hyödyntämisen seurauksia. Heille maaperän eroosio, rajallisten resurssien ehtyminen ja muut tulevaa käyttöä rajoittavat arvonalentumiset ovat ulkoisia kustannuksia, joita heidän ei tarvitse ottaa panos-tuotos-laskelmissaan huomioon. He kaatavat puita välittämättä lainkaan nuorista taimista tai uuden metsän istuttamisesta. Metsästäessään ja kalastaessaan he eivät karta menetelmiä, jotka estävät eläin- ja kalakantojen uusiutumisen.” Von Mises, Ludwig. 2007. *Human Action: A Treatise on Economics*, in 4 vols. Toim. Bettina Bien Greaves. Indianapolis: Liberty Fund. 2. osa. 6. luku: *The Limits of Property Rights and the Problems of External Costs and External Economies*. Internetissä: oll.libertyfund.org/title/1894/110599. Viitattu 25.3.2012.
- 2 Bastiat, Frédéric. 1995. *Selected Essays on Political Economy*. Käänt. Seymour Cain, toim. George B. de Huszar, johdannon kirjoittanut F. A. Hayek. Irvington-on-Hudson: Foundation for Economic Education. 5. luku: *The State I*. Internetissä: oll.libertyfund.org/title/956/35453. Viitattu 2.4.2012.
- 3 Social Security trust fund sits in West Virginia file cabinet. USA Today 28.2.2005. Internet: www.usatoday.com/news/washington/2005-02-28-trust-fund_x.htm.
- 4 Rand, Ayn. 1985. *Atlas Shrugged*. New York: Signet. Sivut 381–382.
- 5 Monet maahanmuuttajia koskevat väitteet eivät pidä paikkaansa, ja ainakin Yhdysvaltoihin tulleet maahanmuuttajat maksavat yleensä enemmän veroja hyvinvointivaltion ylläpitämiseksi kuin he saavat siltä etuisuuksia. Menneisytyössä maahanmuuttajilla on myös ollut uusien yritysten perustajina valtava positiivinen vaikutus vastaanottajamaiden talouden dynamiikkaan ja vaurauteen. Näitä asioita tarkastellaan yksityiskohtaisesti Jason L. Riley'n kirjan *Let Them In: The Case for Open Borders* (New York: Gotham Books, 2008. Sivut 91–125.) kolmannessa luvussa.
- 6 Hyvinvointivaltion kansainvälisellä laajentumisella on niin ikään ollut hirvittävät seuraukset, jotka on dokumentoitu hyvin useissa tutkimuksissa, joista mainittakoon Dambisa Moyon *Dead Aid: Why Aid Is Not Working and How There Is Another Way for Africa* (Lontoo: Allen Lane, 2009.); Graham Hancockin *Lords of Poverty: The Power, Prestige, and Corruption of the International Aid Business* (New York: Atlantic Monthly Press, 1989.) ja Michael Marenin *The Road to Hell: The Devastating Effects of Foreign Aid and International Charity* (New York: The Free Press, 1997.). Uraaaurtava tutkimus avun vaikutuksista on P.T. Bauerin *Dissent on Development* (Cambridge: MA: Harvard University Press, 1976.).
- 7 Enemmän yksilön vastuuta ja valtion valtaa koskevasta väittelystä David Schmitzin ja Robert E. Goodinin kirjassa *Social Welfare and Individual Responsibility: For and Against* (Cambridge: Cambridge University Press, 1998.).
- 8 Morgenson, Gretchen & Rosner, Joshua. 2011. *Reckless Endangerment: How Outsized Ambition, Greed, and Corruption Led to Economic Armageddon*, ss. 2–3. New York: Times Books, Henry Holt & Co.
- 9 Department of Housing and Urban Development
- 10 Sichelman, Lew. 2004. *Bush to Offer Zero Down FHA Loan*. Realty Times 20.1.2004. Internet: http://realtymtimes.com/rtpages/20040120_zerodown.htm.
- 11 Morgenson, Gretchen & Rosner, Joshua: *Reckless Endangerment*, s. 38.
- 12 ”Kaikki sellaiset asuntolainat, jotka liittovaltion tukemat yritykset suostuivat arvopaperistamaan, olivat, Baselin säännösten [hallitusten soveltaman kansainvälisen säännösten] mukaan, tuottoisia niitä tehtäville amerikkalaisille pankeille – ja tuottoisia myös, kun ne ostettiin takaisin arvopapereina.” Jeffrey Friedman. 2009. *A Crisis of Politics, Not Economics: Complexity, Ignorance, and Policy Failure*. *Critical Review*, Vol. 21. Sivut 127–183, sivu 144.

- 13 Tarkempaa tietoa Yhdysvaltain keskuspankin toimista, joilla laskettiin korkoja, liittovaltion takaamasta asuntolainojen "arvopaperistamisesta" ja kansainvälisen rahoitusjärjestelmän säännöksistä, joiden ansiosta valtionvelka ja asuntoluottopohjaiset arvopaperit luokiteltiin "matalariskisiksi", Johan Norbergin kirjassa *Financial Fiasco: How America's Infatuation with Home Ownership and Easy Money Created the Economic Crisis*. (Washington DC: Cato Institute. 2009.) Katso myös *Critical Review: Special Issue: Causes of the Crisis*, Vol. 21 (Toim. Jeffrey Friedman. 2009), sekä Jeffrey Friedman ja Wladimir Kraus: *Engineering the Financial Crisis: Systemic Risk and the Failure of Regulation*. (Philadelphia: University of Pennsylvania Press. 2011.)
- 14 Gokhlae, Jagadeesh & Smetters, Kent. 2007. Do the Markets Care About the \$2.4 Trillion U.S. Deficit?. *Financial Analysts Journal*, Vol. 63, No. 3.
- 15 Henkilökohtainen keskustelu kirjailijan kanssa 26.3.2012.
- 16 Shapiro, Daniel. 2007. *Is the Welfare State Justified?*, s. 5. Cambridge: Cambridge University Press. Shapiron kirjassa vertaillaan puolueettomasti hyvinvointivaltion puolesta esitettyjä väitteitä sekä todisteita niiden saavuttamista tuloksista.
- 17 Esimerkki tästä on hyvinvointivaltiota kannattavan James P. Sterban väite, että tuottavien kansalaisten tarkoituksellinen nälkään näännyttäminen on hyväksyttävä keino kannustaa heidät tuottamaan enemmän, jotta valtio voisi sitten ottaa heidän aikaansaamoksensa haltuunsa ja jakaa ne uudelleen. Sterba väittää, että oikeus hyvinvointiin on "negatiivinen oikeus" ja että se on sopusoinnussa kaikkien vapauden kanssa. Hän ehdottaa, intuitionsa perusteella, että valtion pitäisi uhata takavarikoida tuotantoa aikaansaavien ihmisten "ei-ylimääräiset resurssit", toisin sanoen ei vain eloonjäämiselle välttämättömien resurssien ylimenevä osa, vaan myös heidän ruokansa, jota he tarvitsevat pysyäkseen hengissä. Näin kaikkein tuottavimmat yksilöt saataisiin tuottamaan valtiolle enemmän jaettavaa. Kyseinen filosofian professori uskoo, että kaikkein tuottavimpien ihmisten uhkaaminen nälkään näännyttämisellä ei ole ristiriidassa heidän vapautensa kunnioittamisen kanssa, sillä "tuottaja voi reagoida siten, ettei hän tee mitään. Tällöin köyhät [käytännössä tietenkin valtio, joka sanoo toimivansa köyhien puolesta – TGP] voisivat ottaa tuottajan välttämättömät, ei-ylimääräiset, resurssit, jolloin tuottaja, joka ei tuottanut enemmän, yksinkertaisesti kuihtuisi pois, koska ei halunnut olla tuottavampi." "Yksinkertaisesti kuihtuisi pois" on Sterban eufemismi katabolisille, edemalle, elinten pettämiselle ja muille nälkäkuoleman oireille. Sterba, James P. 2010. *Equality is compatible with and required by liberty*. Teoksessa Narveson, Jan & Sterba, James P. 2010. *Are Liberty and Equality Compatible?: For and Against*. Cambridge: Cambridge University Press. Sivu 23. Hyytäviä kuvia siitä, kuinka Sterban ehdotus on käytännössä toiminut ovat mm. Timothy Snyderin (2010) *Bloodlands: Europe Between Hitler and Stalin* (New York: Basic Books.) sekä Frank Dikötterin (2010) *Mao's Great Famine: The History of China's Most Devastating Catastrophe, 1958–1962* (New York: Walker Publishing.). Mullistavat ehdotukset, jotka perustuvat puhtaasti intuition moraalista ja oikeudenmukaisuudesta ja joita ei koetella talousteoreettisen, sosiologisen tai historiallisen tietämyksen valossa, johtavat yleensä katastrofiin, minkä lisäksi ne ovat, lievästi sanottuna, moraalisesti vastuuttomia.
- 18 Hyvinvointivaltion moraalista perusteista on runsain mitoin kirjallisuutta, josta suurimmassa osassa sekä lähtökohta että loppupulema perustuvat hyviin aikomuksiin. Käsitelen tätä kirjallisuutta esseessäni "Saving Rights Theory from Its Friends", joka ilmestyi alkujaan Tibor Machanin toimittamassa kirjassa *Individual Rights Reconsidered* (Hoover Institution Press, Stanford. 2001.). Kyseisen version voi ladata osoitteesta <http://tomgpalmer.com/wp-content/uploads/papers/palmer-individualrightsreconsidered-chapter2.pdf>. Artikkelin julkaistiin uudelleen kirjassani *Realizing Freedom: Libertarian Theory, History, and Practice* (Washington DC: Cato Institute. 2009.), s. 41–83.

ERDA

Hyvilläkin tarkoituksilla voi olla katastrofaaliset seuraukset.
Hyvinvointivaltion murhenäytelmä -raportti haastaa lukijan pohtimaan,
kuinka jalojen pyrkimysten myötä syntynyt järjestelmä on ajamassa
itseään konkurssiin.

Italia ja Kreikka olivat sotia seuranneina vuosikymmeninä menestyviä
kansakuntia, joiden talous kasvoi kohisten ja joiden budjetit olivat
tasapainossa. Raportissa analysoidaan sitä politiikkaa, joka vuosi-
kymmenten saatossa ajoi näiden maiden taloudet kriisiin ja velka-
vuoret kestäättömän suuriksi.

ISBN 978-952-280-021-3

www.libera.fi